

ცისკარი.

1 8 6 8

ს ე კ ტ ე მ ბ ე რ ი .

წელიწადი მეთორმეტე.

წოდება თხზულებათა:

განცხადება რედაქციისაგან. საუბარი. მიცკევიჩიდან (რუსულით.) თ. რაფ. ერის-თავისა.— 2, კრთბმის წინააღმდეგი. (ლეკსი). თ. რაფ. ერის-თავისა.— 3, პროვინციის ქალი. კომედია ერთ მოქმედებად.— 4, საქართველოს ისტორიისათვის მასალები, მ. ბროსესი.— 5, მატყლის სარეცხი ქარხანა უ. მიზოვეისა ტფილისში. ი. კ.— 6, ჩვენი ნაცარქეჩების, ანუ ორი ერის თავის მჩხაბაფზე. კულაშოვასი;

ტ ფ ი ლ ი ს ს ა

ქრესელიძის სტამბაში,

1948

რედაქციის აცხადება.

26

მომავალს 1869 წლიდან ჩუბნი „ციცკარი“ თავისი „გუთნის-დელით გამოვა იმავე მიმართულებით და იმავე თანამშრომელთ შემწეობით, რა მიმართულებითაც და რომელთ თანამშრომელთ შემწეობითაც გამოდიოდა. ჩუბნი ვერას ვიტყვით შესახებ ჟურნალისა ამის მეტს, რომ საზოგადოებამ სავსაოდ სცნო ღირსებაც ჟურნალისა და ღვაწლიც გამომცემლისა თორმეტის წლის განმავლობაში. მხოლოდ ამას ვითხოვთ, — ვისაცა სურდეს დაბარება „ციკრისა“ და „გუთნის-დელისა, დროთი აცნობოს რედაქციას და თან წარმოადგინოს ხვედრი ფასი. —

ს ა უ ბ ა რ ი .

(მიტკევიჩიდან.)

(რუსულით.)

ჰსტყევი შეგობარო, ნეტა რას უნდა ჰნიშნაედეს ჩენთვის
ეს საუბარი?
რასაცა ვგრძნობ მე, რისთვის წარმოესტევა სიტყვა და აზრი,
ჩემთვის უხმარი?
სულის გარდაცლა მეორე სულში, ხომ კარგათ იცი არ შე-
იძლება,
ანუ სიტყვებით დაეაქუსტაცოთ, შემოვიხარჯოთ, რა გა-
მოდინება?
ჯერ ყურს და გულს ხომ, მოგეხსენება, იგი სიტყვები არ
ჰკარებთან;
რადგან უცრად იყინებთან, რამ წაშს ტუჩითგან მომცილდებთან.
მიყვარხარი ას გზის განეიმეორებ; შენ კი სულ ჯაგრობ:
მლანძღავ მარადის,

მისთვის, ეითომც მე არ ვგრძნობ სიყვარულს, არ ჩამიგდია
არც ერთ ფარად ის,
ვერც გამომითქოშს, გამომისხატავს, ვერც მოვახერხებ მისს
დამღერებას,
მიმძინებია ძალა მოღებულს, მიეკედლებივარ მე კელა-
რთა კრებას!

ჰოი მეგობარო! ტუჩთ მოეწყინათ ამაო აზრის, სიტყვის
გამოთქმა,
შოლოდ მსურს ჩემი ტუჩნი უნს ტუჩთან შეეაწებო და
მქონდეს გულის თქმა,
მსურს გულის ძგერით, უნ გესაუბრო, გემუსაიფო დღენი და
წელნი,
მსურს ასე ვიყო, ოხერით და კოცნით, საუკუნენი ენით
უთელელნი!

მსურს ასე ვიყო ბედნიერთა, გარეშე ყოველის შურის ენებისა,
ვიღრე ქვეყანა დასრულდებოდეს, შემდგაც ქვეყნის დას-
რულებისა!

თ. რაფიელ ერის-თბეი.

1868 წ. 17 იანვარს.

ქუთაისს.

ქრთამის წინააღმდეგო.

მე ქრთამს არ ვიღებ, თქვენც კარგათ იცით,
ამას არ უნდა კეცხნა და ფიცი;
ქრთამის აღება მეთაჟილებბ,
რადგან სახელი გამეკილგბა!

1.

დიდი კაცი ვარ მე ხელოენებით
და ხალხის საქმეც ხომ მეყურება?...
(ამას არ ვანბობ მე თავის ქებით),
მაგრამ, თუ ჩემზედ უფროსი სწყრება,
მაშინ ეავტრუნავ თაგეივით სულსა,
ჩაელუნავ თავსა, დაუგდებ ყურსა.
ჩემი უფროსი ერთხანს იშუოთებს;
რა დაამშვიდებს მღელეარე გულსა,
მოვალა ისევ მომეფერება; ისევ დაშიწყებს პატოვის ცემას!

იციო რისთვისა? — ეერ შკადრებს ცემას!
ლანძღვით კი შლანძლოს რამდენიც ჰნებაეს!
ერ შომაყენებს იმითი ვნებას!
მასთან არა ეარ მბლოკველი კაცი, —
ქრთამს არ ავიღებ, განა არ იციო!..

2.

თუ მითავაზებთ კარგსა ბაჩასა,
ან ლაზარინის წყვილს დამბაჩასა,
ეს შეგობრული იქნება ძღნობა,
ამხში ყველა დამემოწმება.
შე ქრთამს არ ვიღებ, განა არ იციო?
თუ გსურთ გარწმუნებთ მე ამას ფიცით!

3.

თუ გამოჰგზავნი ირმის გავასა,
მე ვინ დამიწყებს შაზედ დავასა?
ეს რა ქრთამია, განა არ იციო?
— მოსაკითხია, გარწმუნებთ ფიცით!
— ან ზანდისხანა კავაბს, ხოხობსა,
დურეჯს, ჯეირანს — სუფრის შემშკოსა,
ველურსა ლორსა, მშვეელსა და თარტსა,

მამინ გაღვიყრი ვულითგან დარდასა...

ეს რა ქრთამია და სხ...

თუ მასმევთ კიდევ კახურ ლეინოსა,

რომ უფრო კარგათ მომელხინოსა,

ეს სომ სულ ყველას დაბგვირგინებს.

და იქვე ტუბილათ მე მიმადინებს..

ეს რა ქრთამია, განა არ იცით?

— მოსაკითხია, გარწმუნებთ ფიცით!

ესამბრ ამბოჯ თქვენთვის ტო

4.

:	:	:	:	:
:	:	:	:	:
:	:	:	:	:
:	:	:	:	:
:	:	:	:	:
:	:	:	:	:

5.

:	:	:	:	:
:	:	:	:	:
:	:	:	:	:

თ. ჩაფიელ ერის-თავი.

პ რ ო ე ნ ი ს ქ ა ლ ი :

—

კომედა ერთს მოქმედებად.

ი. ტურგენიევისა.

მ ო ქ მ ე დ ნ ი პ ი რ ნ ი :

ალექსი ივანიჩი, სტუპენდიევი, უფზდის ქალაქის
სტრიაჰი 48 წლისა.

დარია ივანოენა, ცოლი ამისი 23 წლისა.

მიშა, დარია ივანოენას შორეული ნათესაევი, 19 წლისა,
გრაფი ებლერიან ნიკოლაიჩი ლუბინი, 41 წლისა.

გრაფის ლაქია, 30 წლისა.

ეასილიეენა, სტუპენდიევის საქმლის გამკეთებელი 17 წლისა,
მოქმედება არის უფზდის ქალაქში, სტუპენდიევის სახლში.

(პროცინის ქალი.)

(თეატრი წარმოადგენს ღარიბის ჩინოციის სასტუმრო
ათახს კარიაწინა ოთახისკენ გასასვლელი, მარჯენი კაბინეტისა-
კენ; მარცხენიმ ორი ფანჯარა აქუს და კარი ბაღში გასას-
ვლელი. მარცხნივ კუთხეში დაბალი შირმა დგას; წინ მდი-
ვანი, ორი სკამი და სტოლი; მარჯენივ პატარა ფორტე-
პიანი; წინ სტოლი და სკამი.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა I.

სკამზედა ზის ღარია ივანოენა, და—საკერავსა ჰკერავს. აცვია
ყბრალოთ. მაგრამ სუფთათ. მარცხნივ მდივანზედა ზის მიშა,
რომელიცა ჩუმათ წიგნსა კითხულობს.

ღარია ივანოენა. (თავ ჩაღუნული ჰკერავს.) მიშა!

მიშა. (წიგნის კითხუას თავს ანებებს,) რას მიბძანებთ
ღარია ივანოენა. თქუტუნ...იყავით პოპოვთან?

მიშა. გახლდით.

ღარია ივანოენა. რაო, რა გითხრა?

მიშა. ასე მოგახსენათ, ყოველისფერს ბამოვგზავნიო.

უფრო ეთხოვე წითელის ღვინისათვის. ნუ შესწუხდებით, უ-
თუოთაო. (გაჩუმდება.) ნება მიბოძეთ გვიტხოთ, დარია ივან-
ოვნა, უთუოთ მოველით ვისმეს?

დარია ივანოვნა. სწორეთ, მოველი.

მიშა, (კიდევ გაჩუმდება.) შეიძლება ვიკითხო, ვის?

დარია ივანოვნა. თქვენ გეტყობათ ცნობის მოყვარე
ხართ. მაინც თქვენ ენა ტანიობა არ იცით, შეიძლება გვი-
თხრა ვისაც, გრაფს ლუბინს მოველი.

მიშა. რა ბძანეთ, აი, იმ მდიდარს მებატონეს, რომელი-
ცა დიდი ხანი არ არის მოვიდა თავის მამულების და-
სახკდავთ?

დარია ივანოვნა. სწორეთ იმას.

მიშა. ახ, მართლა, დღეს იმას მოველიან კულეშკინის
ტრაკტირში. მაგრამ ნება მიბოძეთ გვიტხოთ, განა თქვენ
იცნობთ იმას?

დარია ივანოვნა. ახლა აღარ ვიცნობ.

მიშა. მხო, მაშ უთუოთ ადრე გქონიათ ცნობა?

დარია ივანოვნა. არა, განა მაგასაცა მკითხაეთ?

მიშა. მაპატიეთ. (გაჩუმდება.) მაგრამ, ჰო, კარგა რამ
მომაგონდა, ის ხომ კატერინა დმიტრიევნას შეილია, თქვენ-
ნის კეთილ მოკმედისა.

დარია ივანოვნა. (რა შეხედავს მიშას.) დიახ, ჩემისა კე-
თილ მოკმედისა. (კულისებითგან მოისმის სტუბენდიევის ხმა:
არ გიბძნა? მერე რატომაო?)

ღარია ივანოვნა. იქ რა ანბავია?

გ ა მ ო ს ე ლ ა 2.

ღარია ივანოვნა. მიშა: კაბინეტისკარები თვან გამოდის
სტუპენდიევი და ვასილიევა. სტუპენდიევი ჟღერის ან
ზარათ ზრის; ვასილიენას ხელში სერთჟი უჭირავს.

სტუპენდიევი. (ღარია ივანოვნას). დაშა, მართლა შენ
უბძანე..... (მიშა ღვება და თავს უკრამს), ოჰ, გამარჯობა
მიშა, გამარჯობა. მართლბ შენ უბძანე ამ დედუკს (ვასი-
ლიევიზედ აჩვენებს.) ახალუხს ნუ მისცემ დღესათ. ჰა

ღარია ივანოვნა. მე ვბ არ მიბძანებია.
სტუპენდიევი. (სიამოვნების სახით მიუბრუნდება ვასილი-
ენას.) ჰა? რაო? გზიგონე თუ არა?

ღარია ივანოვნა. მე მხოლოდ ეს უთხარი მაგასა, თქვე-
ნთუს ეთხოვნა დღეს ახალუხი არ ჩაგეცოთ.

სტუპენდიევი. განა რით არის ჩემი ახალუხი ცუდი. მე-
რე რა მხიარული არის და აჭრელებული, ავი შენ თვთან
მაჩუქე.

ღარიბ ივანოვნა. რამდენი ხანია მას აქეთ.

ვასილიენა. აბა ჩაიცვით, ჩაიცვით სერტუჟი ალექსი
ივანჩი... რაო, მერწმუნეთ, კარგია! იდაყვენი გამოგდგა

ზურგიდამ რომ შემოგხედოს კაცმა, როგორღაც ვერარის კარგი.

სტუპენდიევი. (იცევამს სერთუქს). არა, ეინ გიბძანებს შენ ზურგიდამ შემომხედვო! ჩუმათ, განა არ გაიგონე, რომ გიბძანე ჩემთან მოწიწებით ილაპარაკე ხოლმე შეთქი!

ვასილიენა. ოჰ, დიახ, თქუტუნ...

(გაეა.)

სტუპენდიევი. (შეუტყვის) ბევრს ნუ ლაპარაკობ, შენ, ეი, დედაკბცო.

გ ა მ ო ს ლ ა ვ.

(ისინივე, ვასილიენას გარდა.)

სტუპენდიევი. ეშუაშა დამამათა, უჰ, ეს როგორი მიჭერს იღლიებში! მითომ არ არიან თუ ამისთანა საძაგელი მიჭერელები...თითქოს ხემოთგან თოკით მეჭიდებიანო. მერწმუნე, დედა, მე არ მესმის, არა რა ფიქრად მოგივიდა ასე ჩემი სერთუქით მორთვა; საცაა თორმეტი საათი შესრულდება, სამსახურში წასვლის დროა, უმაგისოთაც მომიხდება ჭრაკის ჩაცმა.

დარია ივ. იქნება დღეს სტუმრები მოგვივიდნენ.

სტუპენდიევი. სტუმრები? ეინ სტუმრები?

დარია ივ. ლუბინი, გრაჟა შენ ხომ იცნობ იმასა?

სტუპენდიევი. ლუბინი, ჰმ, როგორ არა! იმას მოელი?
დარია ივ. სწორეთ იმას (შეხედავს სტუპენდიევს) აქ რა
არის გასაოცარი?

სტუპენდიევი. მანდ გასაოცარი არა არისრა, მე შენთან
თანხმა ვარ; მაგრამ ნება მიბოძეთ გითხრა ჩემო სულიყო,
ევ შეუძლებელია.

დარია ივ. რატომო?

სტუპენდიევი. შეუძლებელია სრულებით შეუძლებელია
რაო, რისთვის უნდა მოვიდეს!

დარია ივ. იმასა სურს შენთან მოლაპარაკება.

სტუპენდიევი. ესტუტუათ, ესტუტუათ სურს ჩემთან მოლაპარა-
კება, ევ საბუთათ შემოსატანი არ არის. ჩემთან მოლაპარა-
სება თუ სურს, შეუძლიან თავისთან დამიბაროს აიღებას და
დამიბარებს.

დარია ივან. ჩუპნ აღრე ვიყავით მცნობები, იმას უნა-
ხეივარ ბევრჯელ თავის დედის სასლში.

სტუპენდ. არც ევ არის საბუთათ შემოსატანი, არა, შენ
რას იტყვი მიშა?

მიშა. მე? მე ვერას ფერს მოგახსენებთ.

სტუპენდიევი. (ცოლს). აი, ხედავ, გესმის...ის აქ არ მო-
ვა. რას ანობ, ევ როგორ...

დარია ივ. ოჰ, კარგი, იქნება არ მოვიდეს, მაგრამ მაინც
სერტუკი არ გაიხადო.

სტუპენდიევი. (დაჩუმდება.) მაინც, მე ს რულებით შენთან

თანახმა ვარ. (გაიგლის და გამოიკლის.) დილითგან დღესს
აი როგორი მტერი არის! ამასთანავე შენც ესრე მო--
რთული ხარ!

ღარია იე. ალექსი, თუ ღმერთი გრწამს საყვედურებსს
თავი დაანებე.

სტუპენდიევი, ღიახ, ღიახ,..არა, ეს გრაფი გაკოტრდა დაა
ახლა აქ მობძანდა? რაო, ის ახალ გაზდა კაცია?

ღარია იე. ის შენზედ ახალ გაზდაა.

სტუპენდიევი. ჰმ...სრულებით, შე სრულებით შენთან თა--
ნახმა ვარ..კიდევ ემაგისთვის გუშინ ფორტოპიანოზედ ასე.. (ხე--
ლები მიაქვს და მოაქვს.) ღიახ, ღიახ, (კბილების ღრჭენითაა
მღერობს.)

მიშა. მე დღეს ვუღმუქინისაკენ გამოვიარე, იქ მოე--
ლიან იმასა.

სტუპენდ. ელიან? ოჰ, და, დაეხსენი მოელოდნენ. (ცოლს))
ეს რისგან არის, რომ მე ჩემს დღეში ეს ეკატერინა დმიტ--
რიენასთან არ მინახავს?

ღარია იე. ის მაშინ პეტრბურღში იყო სამსახურში.

სტუპენდ. ჰმ.. იმისას ანბობენ ახლა, დიდ ჩინში არი--
სო. შენც მართლა გგონია, რომ აქ მოეა? რას ანბობ,
როგორ შეიძლება!

გ ა მ ო ს ე ლ ა 4.

ისინივე და კარებითგან გზმოდის აპოლონი ცასფერის
ლიფრეთ, თეთრის პუფიციებით, პირის სახეზედ აჩნია უგუ-
ნური გამომეტყველება.

აპოლონი. (საიდუმლოთ სტუპენდიევს.) ეილაც ბატონი
გკითხულობსთ.

სტუპენდიევი, (შეკრთომით) ეინ ეილაც ბატონი
აპოლონი რა მოგახსენოთ, შლიაპხ ხურავს და ბევენ-
ბერდები აქვს.

სტუპენდ. (ამღრვეით) სთხოვე. შემოვიდეს (აპოლონი
საიდუმლოს სახით უყურებს სტუპენდიევს და ცადის.) იქნე-
ბა გრაფია.

გ ა მ ო ს ე ლ ა 5

სტუპენდიევი, დარია ივანოენა, მიშა და წინა რაზით-
გან შემოდის გრაფის ლაქია, მუხაერობის ტანისამოსით, კოხ-

ტათ და არ იხდის შლიაპას. კარებებითგან გამოიციკირებიაან
ვასილიეენა და აპოლონი.

ლაქია. (ნემენცურის გამოთქმულებით.) სტუპენდიევი
აქა დგას? სტრიაპჩი?

სტუპენდიევი. აქა დგას, რა გნებაეთ?

ლაქია. თქუტუნა ბრძანდებით უფალი სტუპენდიევი?

სტუპენდიევი. მე ვარ. რა გნებაეს?

დარია ივანოენა. სწორეთ ეგ არის, ალექსი ივანიჩი!

ლაქია. გრაფი ლუბინი მოვიდა და მიბრძანა, ერთ წამასს
იმბთთან მოხვიდეთ.

სტუპენდიევი. განა თქუტუნ იმისაგან მოდიხართ?

დარია ივანოენა. ალექსი ივანიჩი, ახლოს მოდით.

სტუპენდიევი. (მიუახლოვდება.) რაო?

დარია ივანოენა. უთხარით, რომ შლიაპა თავითგან
მოიხადოს.

სტუპენდიევი. შენა მგონია? (მ...დიახ, დიახ...) მიახლო-
ვდება ლაქიას) თქუტუნ არა გრძნობთ, რომ აქ როგორღაცა
ცხელა.... (აჩვენებს ხელით შლიაპას.)

ლაქია. აქ სიცხე არ არის. მაშ თქუტუნ ახლავე
შოხვალთ?

სტუპენდიევი. მე... (დარია ივანოენა ანიშნებს.) შაგრამ,
ნება შიბოძეთ გკითხოთ. — თქუტუნ ეინა ბრძანდებით?

ლაქია. მე, მისას ბრწყინებულების მოჯამაგირე ვარ...
კამერდინერი.

სტუპენდიევი. (უცებ შეერთება.) შლიაპა მოიხადე, მოიხადე შლიაპა, მოიხადე, გეუბნებიანი (ლაქია უცებ და პატოვის ცემით იხდის შლიაპას.) და მიხ ბრწყინვალეებს უთხარი რომ მე ახლავე.

დარია ივ. (დგება.) გრაფს უთხარი, რომ ჩემს ქმარს ეხლა საქმე აქუს და ვერ შეუძლიან მინათგან გარეთ გასვლა. და თუ გრაფსა სურს ამისი ნახუა, დაეხსენი თვითან მობძინდეს. წადით აქედან! (ლაქია გადის.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა ნ .

სტუპენდიევი, დარია ივანოენა და მიშა.

სტუპენდიევი. (დარია ივანოენას) მაგრამ, დამა, მგონია, შენ . . . (დარია ივანოენა ჩუმით გაივლის და გამოიკლის.) მაინც, შენთან მე თანახმა ვარ. ჰა, როგორ შევაქციე ის ლაქია ზრძანდებოდა და ვიღაც. ლბფში მოესვარე, როგორც ჩუპნში ანბობენ; ის უმზგბესო! (მიშას,) კარგი უყავ თუ არა?

მიმა. ძალიან, ძალიან ალექსი ივანიჩი. ძალიან კარგი.
სტუპენდიევი. მაშ!
დარია ივ. აპოლონი!

გ ა მ ო ს ე ლ ა 7.

ისინიკე და აპოლონი; შემდგომს ვასილიენა.

დარია ივანოენა. (მეხედავს რამდენიმე ხანს აპოლონს.)
არა, შენ მეტათ სასაცილო ხარ შა ლაქიას ტანიხამოსში.
ისევე ისა სჯობია არ გამოჩნდე.

ვასილ. რით არის ქალბატონო სასაცილო? როგორც
სხტა კაცები არიან, ესეც იმასთანა კაცია. ამასთანავე ჩემი
დედიდაშვილია.

სტუპენდიევი. დედაკაცო, ბევრს ნუ ლაპარაკობ!

დარია ივ. (აპოლონს,) მობრუნდი! (აპოლონი მიტრიალ
მორიხლდება,) არა სრულებით არ შეიძლება გრაფს თვალი
ლაუნახო. წადი დაიმაღე სადმე. შენ კი ვასილიენა, დედა-
შვილობას, წინა ოთახში დასჯექი.

ვასილიენა. დიახ, ქალბატონო, მაგრამ მე სამზარეულო-
ში საქმეება მაქვს.

სტუპენდიევი. არა, რომელი გიბძანებს საძაგელო, სამზარეულოში საქმეები აკეთეო.

ვასილიენა. მაშ როგორ,...

სტუპენდიევი. ბერს ნუ ლაპარაკობ დედაკაცო! შეგრცხვესი მარ'შ, ორნივე გადით! (ვასილიენა და აპოლონი გადიან.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა შ .

სტუპენდიევი, დარია ივანოენა და მიშა,

სტუპენდიევი. (დარია ივანოენას,) სწორეთ შენ ფიქრობ, რომ უეჭველად აქ მოვბ გრაფი.

დარია ივ. მგონია.

სტუპენდიევი. (გაიელ-გამოივლის,) გონებბ შერევა. ის გაჯავრებული მოვა. შე სრულებით ჭკუითგან ვიცლები.

დარია ივ. შენი ჭირიმე, რაც შეგეჭლოს მშვიდობიანათ მოიქეც.

სტუპენდიევი. მესმის, გული მემღერევა: მიშა! შენ, შენც გული გემღერევა²

მიშა. მე არა, სრულებით არა.

სტუპენდიევი. მე კი მემღერევა გული. (ღარია ივანოვნა) არა, რატომ არ გამაიშევი. მე თვითან იმასთან მივსულიყავი?

ღარია ივ. ეგ ჩემი საქმეა. მოიგონე, რომ შენ იმისათვის საჭირო ხარ.

სტუპენდიევი. მე ამისთვის საჭირო ვარ... გულიც მემღერევა. არ ვიცი ეს რა ანბანია?

გ ა მ ო ს ე ლ ა 9.

ისინიეე და აპოლონი.

აპოლონი. [ამღერეულის სახით,] დამალე ვერ მოვასწარ. ის ბატონი, წელან რომ ანბანობით მოვიდა. ვერ მოვასწარ დამალე, რომ ვერ მოვასწარ, რაეენა?

სტუპენდიევი, [აჩქარებით] მოეთრიეე აქეთ ჩქარა, [ხელს ჰკრამს და კაბინეტში შეაგდებს.]

აპოლონი. მე ვერ მოვასწარი დამალე, და ვასილიენაც სანმზარეულოში შევარდა. (შედის.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა 10

სტუპენდიევი, დარია ივანოენა და მიშა.

ლუბინი (ხმა მოისმის კულისებიდან.) ეს რა ანბანია? სად წასულა, რომ არა ვინა სჩანს? არა, ის კაცო, აქ რომ იდგა, რისათვის გაიქცა?

სტუპენდიევი. (დანანებითი სახით.) ვასილიევენ სამზარეულოში შესულა!

ლუბინის ხმა. ეი, ზიჰო!

დარია ივ. მიშა, მიღით, გაუღვეით კარები.

გ ა მ ო ს ე ლ ა 11

სტუპენდიევი, დარია ივანოენა; მიშა კარებს უღებს, შემოდის ლუბინი. იმას ბცვია, კოხტათ, სუფთათ და იმ

სახით, რა სახითაც იცმენ ისინი, რომელნიც სიბერეში შედიან.

მიშა. მობძანდით.

გრაფი ლუბინი. უფალი სტუპენდიევი აქ არის?

სტუპენდიევი. (თავს უკრავს მოწიწებით.) მე. მე ვახლავარ სტუპენდიევი.

გრაფი ლუბინი. დიდად მიხარის — მე გრაფი ლუბინი ვარ. მე თქვენ გამოგიგზავნეთ ჩემი კაცი, მაგრამ თქვენ ბრ ისურვეთ ჩემთან მობძანება.

სტუპენდიევი. მომიტყევთ თქვენო ბრწყინვალეზე. მე..

გრაფი ლუბინი. [მობრუნდება და ცივად თავს უკრავს დაჩია ივანოვას,] მშვიდობა თქვენთან. სწორედ მოგახსენოთ, გამიკვირდა, უთუოთ საქმეები გაქვს, საქმეები.

სტუპენდიევი. დიან თქვენო ბრწყინვალეზე, საქმეები მაქვს!

გრაფი ლუბინი. იქნება, მე დავას არ გაგიწევ, მაგრამ მგონია, როდესაც ზოგიერთს კაცს მოიწვევენ თავისთან, შეიძლება საქმეებს თავი დაანებოს, უმეტესად, როდესაც.. თქვენა გთხოვენ.. (პერედნის კარებიდან შემოდის ვასილიევნა, რომელსაც ანიშნებს სტუპენდიევი, რომ გავიდეს.) როდესაც. . . [ლუბინი განკვირებით მიბრუნდება. ვასილიევნა შაჩერებით უყურებს და გაიქცევა, ლუბინი მიუბრუნდება ღიმილით სტუპენდიეს,]

სტუპენდიევი. ეგ არაფერია თქვენო ბრწყინვალეზე. და

აგრე, დელაკაცი შემოვიდა და ისევე გავიდა; სამწუხაროდ ჩვენდა შამოვიდა და ჩვენდა სასიამოვნოთ გამოვიდა. აი, სჯობია, ნება მიბოძოთ, ჩემი ცოლი წარმოგიდგინოთ და გაგაცნოთ.

გრაფი ლუბინი. (თითქმის არც კი უყურებს დარია ივანოვნა და გულ გრილად, თავს უკრამს.) აჰ! დიდად სასიამოვნო არის.

სტუპენდიევი. დარია ივანოვნა, თქვენო ბრწყინებულებავ; სახელოთა. დარია ივანოვნა.

გრაფი ლუბინი. (აგრევე გულგრილათ.) დიდად სასიამოვნო? მაგრამ მე მოველ.

დარია ივ. (მშვიდობიანის ხმითვე) ვერ მიცანით, გრებო!

გრაფი ლუბინი. (შინჯავს,) ახ, ღმერთო ჩემო! ნება მომეცით. სწორეთ, დარია ივანოვნა! აი მოულოდნელი შეყრა! რამდენი წელიწადია, რამდენი წამთარია.. ვგ თქუტუნა? მითხარით ღუთის გულისათვის?

დარია ივ. დიხ, გრაფო, დიდი ხანია არ გვინახავს ერთმანერთი, მე ტყობა, დიდი ცელილება მას აქეთ.

გრაფი ლუბინი. რასა ბძანებთ, თქუტუნ უფრო დამმეცნებულხართ. მე, კიდევ, ოჰ!

დარია ივ. (გულწრფელობით,) თქუტუნ სრულებით არ გამოცკლილხართ გრაფო.

გრაფი ლუბინი. ოჰ! კარგია ღუთის გულისათვის! ახლა კი დიდად სასიამოვნოთ მიჩანს, რომ თქუტუნი ქმარი ჩემთან

არ მოვიდა და მე თვთან მომიხედა აქ მოსვლა, ეს კარგი შემთხვევა მომეცა, რომ სელ-მეორეთ განვახლოთ ჩუტნი დამოკიდებულება. ჩუტნი ძველი შეგობრები ვართ.

სტუპენდიევი. ეს ხომ თქუტნო ბრწყინვალეა.

ღარია იე: (სიჩქარით სიტყვას ართმევს,) ძველი შეგობრები ვართო. თქვენ, გგონია გრაფო, თქვენის ღროს გამა-ვლობაში სრულებით თქუტნი არ მოგგონებიათ ძვე... ძვე-ლი შეგობრები.

გრაფო ლუბინი. მე! არაოდეს, არაოდეს. სწორეთ გითხრა, აღარ მახსოვს ეინ შეერთო. განსვენებულმა დედა ჩემმა, გგონია მოგწერა შენი გათხოვება თბვისის სიკდილს წინათ... მაგრამ...

ღარია იე. მაინც არ შეიძლებოდა პეტერბურღში არ და-გვიწყებოდით? აი, ჩუტნი ღარიბნი უფხდას შალაქში მცხოვ-რებნი, აგრე არ ვივიწყებთ (სუბუქის ამოოხერით...) ჩუტნი არასფერს არ ვივიწყებთ.

გრაფი ლუბინი. არა, მე თქუტნი დაგარწმუნებთ. (გაჩუმდე-ბა.) დამერწმუნეთ, ყოველთვის მიეღებდი ხოლმე მონაწი-ლეობას თქუტნის ხედრღში. და დიდად მიხარიან, რომ ახლბ თქუტნი გხედაეთ. [თავის გასაშართლებელს სიტყვებს დაე-ძებს.] გამართულს მდგომარეობაში.

სტუპენდიევი. [თავს მაღლობისას უკრამს,] სრულებით გამართულს მდგომარეობაში თქუტნო ბრწყინვალეა, სრუ-ლებით. ერთი მხოლოდ — სიღარიბე არის ჩუტნიში — აი მხო-

ლოდ სამწუხარო!

გრაფი ლუბინი: ოჰ, დიახ, დიახ! [გაჩუმიდება] მაინც მიუბრუნდება სტუპენდიესს] ნება მომეცით გკითხო, რა გქვიანთ?

სტუპენდიევი. (თავს უკრამს.) ალექსი ივანიჩ, თქუენო ბრწყინტალებავ, ალექსი ივანიჩ.

გრაფი ლუბინი. საყუარელო ალექსი ივანიჩ; ჩუენ გესურს შენთან ერთს საქმეზედ მოლაპარაკება... მე მგონია ეს ჩუენი მოლაპარაკება თქუენს ცოლს შეაწუხებდეს... არა სჯობია ჩუენ... ცალკე შევიდეთ სადმე და მოვილაპარაკოთ, თავისუფლად, ჰა? იქ მე და თქუენ მოვილაპარაკებთ.

სტუპენდიევი: როგორც თქუენს ბრწყინტალებასა სურს... დაშა... (ღარია ივანოენას უნდა გაეიდეს.)

გრაფი ლუბინი. ოჰ, არა, ნუ შესწუხდებით, თქუენ აქა ბძანდებოდეთ... მე და ალექსი ივანიჩი შევალთ თქვენს ოთახში, წავიდეთ ალექსი ივანიჩ არ ინებებთ?

სტუპენდიევი. ჩემს ოთახში... ამ... ჩემს კაბინეტში, ესე იგი...

გრაფი ლუბინი. დიახ, დიახ, თქუენს კაბინეტში...

სტუპენდიევი: როგორც თქუენს ბრწყინტალებასა სურს... მაგრამ...

გრაფი ლუბინი. [ღარია ივანოენას.] მერე კიდევ ვნახავთ ერთმანეთს ღარია ივანოენა... იმელი მაქუს. . (ღარია ივანოენა ჯდება.) მეორეთ ნახვამდინ. (სტუპენდიესს.) საითკენ

წაიდე, აქეთ? (შლიაპით აჩვენებს კაბინეტის გზას.)

სტუპენდიევი. აქეთ. მაგრამ... აქ, თქვენ ბრწყინ-
ულდება...

გრაფი ლუბინი. (იმას ყურს არ უგდებს) ძალიანი კარგია,
ძალიანი...

შედის კაბინეტში, უკან მისდევს სტუპენდიევი, რომელიც
ცოლს რაღასაც ნიშნებს. ორნივე შედიან... დარია ივანოვნა
ჩაჩება ჩაფქრებული და უკან თვალ გაშტერებით უყურებს.
რამდენის წამას შემდეგ აპოლონი ტყეისავეთ გამოვარდება,
კაბინეტიდან წინათახისაკენ დარია ივანონა შეკრთება, გაიღიმე-
ბს და კიდევ მიეცემა ფეხსა.

გ ა მ ო ს ე ლ ა 12

დარია ივანოვნა და მიშა.

მიშა. (მახლოდება) დარია ივანოვნა!

დარია ივ. (შეკრთომით.) რაო?

მიშა. ნება მიზოდეთ გკითხოთ, დიდი ხანია რაღაც არ
გინახამთ მისი ბრწყინებულება?

დარია ივ. დიდი ხანია. ენება თორმეტი წელიწადი.

მიშა. თორმეტი წელიწადი! რას ბძანებთ! ამ დროს გან-
მავლობაში, მაშ ცნობა არა მიგილიათ რა იმისაგან.

დარია ივ. მე, სრულებით არაფერი. ის იმდენსა ფეკ-
რობდა ჩემზედ, რადენსაცა მე ეფეკრობ ჩინეთის იმპე-
რატორზედ, —

მიშა. მიბძანეთ თქუქსნი ჳირიმე! როგორ თუ არ ახსოვ-
დით, როდესაც რომ ამბობდა წედან, დიდი მონაწილე ვი-
ყავი მენს ხედრობაშიაო?

დარია ივ. ეს თქუქსნი საკვირელად მიგზნიათ, თუ მართ-
ლა თქუქსნი ეს გკვირთ, ძრიელ ყმაწვილი ყოფილხათ! (გა-
ჩუმდება.) როგორ მოხუცებულა!

მიშა. მოხუცებულა? გეტყობათ, ამისათვის უთხარით და-
რია პეტროენა, რომ სრულებით არ გამოცელილხარო.

დარია ივ. სწორეთ... პირის-სახეს ბკეთებს, უმარიდს ის-
ენამს... თმებს იღებავს... პირიც რომ დაღმეჭია...

მიშა. იქნება მართლა თმებს იღებავს? ოჰ, ოჰ, ოჰ, რო-
გორ არა სცხვენინან! (დაჩუმდება.) იმათ მგონია მალე უნ-
დათ წასელა?

დარია ივ. (მიბრუნდება საჩქაროთ.) რა იცით თქუქსნი,
რომ მალე უნდათ წასელა?

მიშა. (თავს ჩალუნავს.) ისე.

დარია ივ. არა... სადილათ აქ იქნება.

მიშა. [ამოხერით.] ახ! რა კარგი იქნებოდა, მართლა სა-
დილათ აქ რომ დარჩენილიყო.

დარია ივ. რა იყო?

მიშა. მშვიდობიანის სახით.) სარჯი ტყეილათ დაიკარგე ბა. ლენოც..თუ რომ სადილათ არ დარჩებიან...

დარია ივ. (შიგა და შიგ დგება.) დიახ. გამიგონე მიშა, აი რა გითხრა! ისინი, ორივე ერთად საცაა გამოვლენ.

მიშა, (ყურადღებით უყურებს.) დიახ!

დარია ივ. დაგვანებე თავი, გადი აქედან, რომ ეგების მარტო ორნი დავრჩეთ.

მიშა. დიახ.

დარია ივ. გრატს სადილათ მოვიწვევ, და ალექსი ივანიჩს კი. . .

მიშა. მესმის,

დარია ივ. (წყნარა წარბებს შეიჭმუხვნის.) რაო, არ გესმისთ? ალექსი ივანიჩ თქუტუნ გამოგვზანით..

მიშა. აგრე გახლდეთ.

დარია ივ. როდესაც გამოგვზანო დიდხანს დაიჭირეთ თქუტუნთან უთხარით რომ იმის საქმის სასარგებლოთ ევლაპარაკები გრატსა. გესმის თუ არა?

მიშა. დიახ, მესმის.

დარია ივ. ოჰ, დიახ, მე თქუტუნი იმედი მაქუს, თქუტუნ და იმას შეგიძლიანთ ერთათ გაისერნოთ კიდევ.

მიშა, რასაკვირველია, რატომ არა ეითომ. რატომ არ უნდა გაეისერნოთ კიდევ.

დარია ივ. ოჰ, დიახ დიახ. ეხლა თავი დამანებეთ, გას-

წივეთ ზარეთ.

მიშა, მესმის, (გაივლის და უკანვე დაბრუნდება.) მაგრამ, მეც კი ნუ დამიფიწყებთ ღარია ივანოვნა. ხომ იცით თქუ-
სთან როგორი მონღოზილი ვარ. შეიძლება ესთქუა სულით
და ხორციით..

ღარია ივ. რის თქმბ გინდა მაგითი?

მიშა, ახ, ღარია ივანოვნა; განა არ იცი, რომ მეც
დიდი ზედნიერებად მიმხნინ პეტებურღმა ყოფნა! უთქუსნოთ
აქ რას გაეკეთებ?...თქუსნი ჭირიმე ღარია ივანოვნა...მეც
გემსახურებით.

მიშა, მესმის (თვალეზს ცისადმა მიმართავს) მეც გეხმარ
ებით ღარია ივანოვნა!

(გაკა პერედნისკენ.)

გ ბ მ ო ს ე ლ ა 13

ღარია ივანოვნა მარტო.

ღარია ივ. (რამდენიმე ხანს შედგება.) არცა თუ მცირედს
ყურადღებას მაძლევს. ეს ცხადია. იმას მე დავიწყებას მიუცივარ.
ტყვილათ მიხაროდა იმისი მოსელა. რამდენი იმედი მომეცა

იმისის მოხელით!... (მიიხედ-მოიხედავს.) ნუ თუ საუკუნოთ
უნდა ვეყო აქა, აქა?.. რა ექნა! [დაჩუმდება.] მაგრამ მაინც
ჯერ კიდევ ვადაწვევტალი არ არის. იმს ჯერ თითქმის არც
კი უნახეივარ. (სარკეში იყურება,) იმასავით თმებს მაინც არ
ვიღებავ. ენახოთ რა იქნება, ენახოთ. (გაიელის და გამი-
ელის, შემდგომს მივა ფორტოპიანოსთან და დაუკრავს მცირე-
რეს ხანს.) ისინი ჯერ მალე არ გამოვლენ. მოლოდინი მე-
მომკლავს. (ჯდება მღვიანზედ.) იქნება ეინ იცის აქ უფრო
მერჩიენოს.. რა ეიცო? მე ყველაზედ უფროსი ვარ აქა, მა-
გრამ იმისათვის კი — უცხდის ქალაქისა ვარ, სტრიაპჩის ქალი,
რომელიცა სამადლოთ გაეზარდე იმის სახლში და რომე-
ლიცა სამადლოთვე გამათხოვეს... ის დიდი კაცია, დიდის
ჩინის მექონე, მდიდარი.. მაგრამ არცა თუ მართლა ძალიან
მდიდარი. იმ საქმეში პეტერბურღში მოიშალნენ და მგონია
რომ, ერთის თვით არ მოსულა ახლა ის აქა. ლამაზი კია,
მაგრამ ახლავი თმებს იღებავს. ამბობენ, ეითომც იმ წლო-
ვანებაში მყოფთ კაცთათვის, ეითომც მოგონება ძვირფასი
იყოს.. ის, ამ თორმეტიოდ წლის წინათ მიცნობდა და მეტ-
ფიალებოდბ კიდევ... დიახ, დიახ, მეტფიალებოდა, რასაკვი-
რეელია ამისათვის, რომ მეტი საქმე სსუა არა ჰქონდა რა..
მაგრამ მაინც.. (ოხრავს.) მეც იმ ღროს მახსოვს, ბერსა
ეფიქრობდი... რას არ იფიქრებს თექუსმეტის წლის ქალი!
(უცებ წელში გაიმართება.) ახ, ღმერთო ჩემო! მგონია
იმისაგან მოწერილი მაშინდელი ერთი წიგნი მაქუს შენახუ-

ლიწორეთ. მაგრამ სადა მაქვს არ მახსოვს? როგორა
ეწუხებარ, რომ აღე არ მომგონდა ესა!.. მინც მოვაწ-
რატუ (დამუშავებ) ენსოო რა იქნება. რა კარგს დროს
შოვიდნენ ეს ნოტები და წიგნები! კუმარიტათ სიცილი
მომდის. ახლა მე ვემზავსები გენერალს, რომელიცა მოე-
ლის ომსა... როგორი გამოვიცეალე ამ სუანასენელს დროე-
ბაში მივირს ასე დაწყნარებით როგორა ვთქვობ, რაც
უნდა დავიწყო? მაგრამ დაჭირება კაცს რას არ ასწავლის.
მაგრამ როგორღაც მიღელავს გული, ეს მგონია მე ამისა-
ვს, რომ მოვახერხებ რასმეს რუ არა?.. კარგია ჩემო თაო,
რისა გერიდება? ყმაწვილო ხომ არა ხარ, მოგონება განე-
ლილის დროსი; ჩემთვისაც ძვირფასია... როგორც უნდა დრო
მენახოს. ამას იქით ხომ აღარა იქნებარა ჩემს ხანში. (გაი-
ლიმებს,) მინც კადევ არ მოდიან! არა რასა ვთხოულობ;
რა მინდა? უბრალო რამ, აღექსი ივანიჩს; რაც უნდა ალა-
გი მისცენ, მინც სასიძოვნოთ მიიღებს.. როგორ არ შე-
მიძლიან ეს წადილი აღვისრულო. თუ არა და, ხვედრათ
სიყუდილამდე, უნდა იყოს ეს უქდას ქადაქი. ამაზედ მე-
ტის ღირსი არა ეყოფილვარ.. (თითს იღებს ტუჩზედ,) ამ-
დენის ფიქრით და ამდენის სხუ, და სხუ ახრების მოსე-
ლით მაციებს; ლოყები ცეცხლსაე-თ შემექნენ. (დამუშავებ,)
რა უყოთ? ეს უფრო კარგია. (მემოესმება კაბინეტთან
ლაპარაკი,) აგერ, მოდიან, მოდიან ომი იწყობა რა,

გაუბედაობაე, უადგილო გაუბედაობაე, ჩამომეხსენი ახლა!
წიგნებს იღებს ხელში, და მიესვენება მდივანს,

გ ა შ ო ს ე ლ ა 14.

ღარია ივანოვნა, სტუპენდიევი და გრაფი ლუბინი.

გრაფი. მაშ იმედი მაქს უსაყვარლესო ალექსი ივანჩ?

სტუპენდიევი. მე თქუწნო ბრწყინებაე ჩემის მხრით
ყოველისფერში თანახმა გახლავართ რაც კი რამ შემიძლიან...

გრაფი. დიდად, დიდად გმადლობ. ქალაღებს კი ძალიან
მოკლეს ღრომი გამოგვიზენით... ღღეს შინ დაებრუნდები
და ხვალ, ანუ ზეგ...

სტუპენდიევი. მესმის თქუწნო ბრწყინებაე, მესმის!

გრაფი (მიუახლოვდება ღარია იე.) ღარია ივანო-
ვნა, მომიტყევეთ თქუწნი ჭირიმეთ, რომ დიდ ხანს თქუ-
სნთან ყოფნა არ 'შემიძლიან, მაგრამ იმედი კი მაქუს 'შე-
მდგომში...

ღარია იე. მაშ, განა სადილათ გრაფო აქარა ბძანდებით?
[ღგება.]

'გრაფი' მე დიდად გმადლობ დაპატიჟებისათვის,
მაგრამ...

დარია. როგორი მიხაროდა. მეგონა, რამდენიმე წამს შინც აქ გაატარებდით დროს! რასაკვირველია ჩემს არ შეგვიძლიან თქუენი შეწყობება.

გრაფი. მეტათ კეთილი ბედნდებათ, მაგრამ... უნდა იცოდეთ, თუ რამდენი საქმე მაქვს.

დარია ივ. მოიგონეთ რომ დიდი ხანია ერთმანერთი არ გეინახავს. • ღმერთმა იცის, როდ სანებახვთ კიდევ. მოგახსენებთ ძიკრფსი და იშვიათი სტუმარი ბედნდებით..

სტუპენდიევი. კუშმარტათ, თქუენო ბრწყინვალებაე, როგორც ფენქიე ფრინელი, ანლოთილამ.

დარია ივ. (სიტყუეს ართმეეს.) ამასთანაეე, სადილს ვერც კი მოუწრობთ შინა, ჩემუნი მზათა გეაქუს თუთქმის. ჩემსა უფრო მადიანათ მიირთმეეთ სადილს, ვიდრე რომელსამე დიდებულს კლკმი.

სტუპენდიევი. ჩემს ეცოდით თქუენო ბრწყინვალებაე თქუენი მობძაება.

დარია ივ. (კდეე სიტყუებს ართმეეს,) რჩებით განა ჩემსთან სადილათ?

გრაფი. (ძლდატნებთ.) თქუენ ასე სასიამოვნოთა მთხოვთ, რომ ვერ შექძლიან უ რი მოგახსენოთ...

დარია ივ. აი ვერე! (ართმეეს შუიიპას და ფორტოპიანოზედა ზდებს.)

გრაფი. (დარია ივანოენას.) სწორეთ უნდა მოგახსენოთ, დღეს შინდგნ რომ გამოვედი, ფუქრათ არ მომხვლია, თქუენ

ნა გნახადით... (გაჩუმდება,) თქუტსნი ქალაქი, როგორც მე
დღეს შევნიშნე, ბრ უნდა იყოს უჩიჯო.

ღარია ივ. (ჯდება.) გთხოვთ, დაბძნდეთ გრძფო. (გრძფი
ჯდება,) თქუტს ვერ შეგძლიანთ თვალთ წან წარმოიდგი-
ნოთ, როგორი სასიამოვნოა, რომ გხედებთ ჩუტსს სახლ-
ში.. (თავს ქმარს მიუბრუნდება,) ახ! კარგა რამ მომაგონ-
და ალიქსი, ეს არას ახლა მიმა გეძახოდა.

სტუპენდიევი. არა, რა მოეჩვენა ნეტა იმისთანა!

ღარია ივ. არ ვიცი. მაგრამ ვიცი კი, რაღაც საჭი-
რო საქმე აქუს შენთანა; მიდი შენი ჭირიმე, შეტყვე რა
უნდა.

სტუპენდიევი. როგორ შეძლება მე . . მათს ბრწყინ-
ვალებას აი . . მე ახლს არ შემძლიან..

გრაფი. ნუ შეწუხდებით ჩემი გულისათჳს, ნუ ცერემო-
ნიოზბთ. სასიამოვნოს საზოგადოებაში ვარ. [თქუტსუდ წყნარად
ხელს მოიხეხავს.]

სტუპენდიევი. არა, რაში მოაგონდათ ჩემი თავითგან
მოშორებ-?

ღარია ივ. რაღაც საჭირო საქმე აქუს ჩემო საყვარე-
ლო, ერთი მიდი.

სტუპენდიევი. [გაჩუმდება,] მესმას.. მაგრამ მე ახლავე
მოებრუნდები. თქუტსს ბრწყინვალებას (თავს უკრავს; გრაფი,
აგრეთვე იმას. სტუპენდიევი გადის წინა ოთახისკენ და თა-

ვისთვის შილაპარაკებს.) არა ასე უცებ რა გაუჭირდა რომ მე იმისათვის საჭირო შევიქნენი?

გ ა მ ო ს ე ლ ა 15

დარია ივანოვნა და გრაფი, ჯერ ჩუმად არიან. გრაფი ჯერ წყნარის ღიმილით უყურებს მკრძანედ დარია ივანოვნას და ცალს ფეხს ათამაშებს.]

დარია ივ. [თავს ჩიუნხავს,] დიდის ხნით მომძალიდით ჩუპნ მხარეზედ თქტენო ბ' წყინვალება?

გრაფი. ორის თვით; მაშინვე წაეხალ, რაკი ჩემ საქმეებს შეეასრულებ.

დარია ივ. თქტენის მამულების დასახელებათ მომხანებულხართ თოთოთ?

გრაფი. დიხ, დედის ჩემის მამულების დასახელებათ.

დარია ივ. იმავე სახლში დადიქ თ, სადაც ადრე დედა თქტენი იდგა?

გრაფი. სწორეთ იმავე სახლში. უნდა გაგეტყუდეთ რომ, იმ სახლში ახლა აღარ იდგამილება. ასე დამეფლებულა,

ისე დაქცეულა.. არა, უნდა მომავალს წელიწადს დაეაქცე-
ვინო და სხუა აეამენებინო.

ღარია ივ. თუქსა ბძანებთ გრაფო, ახლა აღარ იდგო-
მილება იმ სახლშიაო? . . ჩემის მხრივ ეს უნდა მოგახსენ-
ნოთ, რომ ის სახლი მაგონებს ბევრს სიამოვნებითს დრო-
ებს, ნუ თუ მართლა გწადთ იმისი დაქცევა?

გრაფი. გბნა თუქსა სწუხართ?

ღარია ივ. ძრიელ ჭეშმარიტათი იქ გამატარებია უკეთე-
სი ჩემის სიცოცხლის დღეები; ამასთანავე მაგონებს განსე-
ნებულს დედა თუქსს, ჩემს კეთილის შუაფულს, — თუქსს
გესმით..

გრაფი. (სიტყვას ართმევს.) დიახ, დიახ.. მე'მას (დაჩუმ-
დება.) მართლათ, აღრე იმ სახლში სიამოვნებითა დროს
გატარებხ ხშირათ იყო..

ღარია ივ. არ დგვიწყებიათ?

გრაფი. რა?

ღარია ივ. (თბეს ჩიღუნავს.) აღრინდელი დროება?

გრაფი. (თანდათან ღარია ივანოვნასაკენ ბრუნდება და არ
არის რომ ყურადღებას აქცევს.) დამეწუწუენო, რომ მე არა-
ფერი არ დამეწყებია... მითხარით, თუქსში ჭირიმე ღარია
ივანოვნა, რამდენის წლასა იყოით შამანს... მოთმინეთ... მო-
თმინეთ... თუქსს ხომ არ შეგ ძლიანთ დამ ღათ თუქსში
ხნიერება?

ღარია ივ. მე არა ვმალავ... მე ვხლა იმდენის წლასა

ვხარ გრაფო, რამდენისა წლისაც მაშინ თქუტუნ იყავით, — ოც და რვის წლისა.

გრაფი: იქნება მართლა! მაშინ ოც და რვა წლისა ვიყავი, მე მკონია, თქუტუნა სცდებით.

დარია ივ. ოჰი არა, გრაფო, მე არა ვცდები. მე სჯერ ევლათერი კარვანი მახსოვს რაც კი რამ თქუტუნ შეგეხებათ...

გრაფი: (ძალდატანებით იცინის.) როგორი ბებერი ვარ მაგის შემდგომს!

დარია ივ. ბებერი ხართ კარგა თუ ღმერთი გრწამით.

გრაფი: ოჰ, ეს თქუტუნ, შავ ზედ მე ბაას არ გაგიწყევთ (ღაჩუბდება,) დიახ, დიახ, კარგი დროება იყო მაშინი გახსოვს დღათ რომ გვეისიერებდათ ხოლმე ბაღისაკენ საუბრეს წინათ ხეივნის ქუტუმი (დარია ივანოვნი თავს ჩიღუნავს), არა, შითხარით სწორეთ, გახსოვთ?

დარია ივ. აჰა მოგახსენეთ გრაფო, სოფლილებს უფრო ხშირად მოგვაგონდება წაქსული, მანამ — თვთქმის არა განშეხარებულა, აი, თქუტუნ, — კიდე ჰო!

გრაფი (თ.ნ და თან მხიარულდება.) არა, გამგონეთ დარია ივანოვნი, მაგას ნუ ფქრობთ. მე თქუტუნ სწორეთ გეტუბნებთ ამისა. რასაკვირველია დაქალაქებში ისეთ ნაირთ მორთულია კაცო, უმეტესად ყველა კაცო, რომ მეტო არ შეიძლება, რასაკვირველია ეს სხუ და სხუ გეარ დღროს გატარება, ეს ქალაქში ყმაყოფილებით ცხოვება... მაგრამ, მე

მიძლიან დაგარწმუნოთ ღარია ივანოვნა, პირველი დანერგი-
ლება არასოდეს არ დაიფიწყებინ და ზოგჯერ სამუაღ ამ
მღელღარებისა, გული... ხომ გესმით, გული შეებზრდება
რა ამოღითა... გესმისთ თუ არა, თითქოს ისე, როგო-
რღაც ეწვეაო...

ღარია ივ. ოჰ, ღიბხ, გრაფო, მე თქტპნთან თანახმა
ვარ; პირველი დანერგილება მზღე არ გაივღის. მე ეს
გამომიღლია.

გრაფი. ჰმ! [ღჩემღება.] გზმიტყღით ღარია ივანოვნა,
თქტპნ მგონია აქ მობებზრებულნი იყენეთ?

ღარია ივ. (წენარა.) ბრ ვიტყვი პირველად, სწორეთ
მინამ შეეჩევეღდი აქაურს ცხოვრებას, როგორღაც ძნელად
მტჩენებოღა; მაგრამ შემღღომს... ჩემი ქმარი კეთილი კა-
ცია, ჩინებულღ!

გრაფი. ჰო, ღიბხ. მე თქტპნთან თანახმა ვარ... ის ძრი-
ელ, ძრიელ ღირსეთული კაცია. ძრიელ, მაგრამ...

ღარიბ ივ. შემღღომს მე... მე შეეჩკევე. ბევრი არ არის
საჭირო ბენღარებისათვის. შინაური მღღომარეობა, ქმარშ-
ვიღღიანობა.. (ღაიმღაბღებს ხმას,) ღა რამღენიმე კარგნი
მოგონებანი...

გრაფი. განა თქტპნში არსებობენ იმგვარი რამ მოგო-
ნებანი?

ღარიბ ივ. არის, როგორათაც თვთუღღს ჩტპნგანში.
მოგონებებში, მწუხარებას კაცი როგორღაც იმსუბუქებს.

გრაფი მან ნიშნავს მწუხარებას რამ შოპოება თქუტში.
დარია ივ. გნა ეგ გიკერთ გრაფო? მოგონე, რომ
მე მქონდა ბედნიერება, ვყავ რა გაზრდილი დედის თქუტ-
ნის სახლში. აბა შეათანხსწორეთ ეს ჩემი მდგომარეობა იმ
მდგომარეობასთან, რომელშიაც შეეეჩიე იქ-რასაკვირველია,
არცა ჩამომავლობა, არცა სიმღადრე, ერთის სიტყვით არა-
ფერი არ მძლეედა ნებას მეტეკა, მაღალს ღირსებზედ;
მგრამ თუთან თქუტში ბძინეთ წელან, პირველი დანკვი-
ლება არაოდეს არ დაივიწყებო... არ შეიძლება გონები-
თგან ძლათ გადაიგლო ის, (ჩაჰკიდებს თავს,) რასაც კე-
თილგონიერება გორჩეს დაივიწყებას... მე პირ-მოთნობით
არ მოგ ხსენებთ ყოველსავე ამას. იქნება გგონიათ, ბრა
ეგრძობადე, რომ ყოველივე ამ სახლში ღარიბათ გეჩვენე-
ბათ და სასაცილოთ? ის ლბქა, რომელიცა გეროდება რა-
გორც კურდღელი, გახლავსთ ჩუტნი მზარეული დედაცა,
და... და იქნება თუთან მეც..

გრაფი თქუტს, დარია ივანოენა? გგონიბ ხუმრობთ!
მე თქუტს გარწმუნებთ... მე, მიკვირს...

დარია ივ. (სიჩქარით,) მე თქუტს გეტყვით რაზედაც იკვი-
რებთ გრაფო, თქუტს ის გიკერთ, რომ მე ჩემის სიყმწ-
ელის ხასიეთები არ დამიყარგაშს, რომ ჯერ სრულებით
პროვინციის ქალათ არ შეეცელილეთ... თქუტს გგონიათ ეგ
განკვირება ჩემთვის სასიამოვნო არის...

გრაფი. როგორ სხუა გვარად გესმის ჩემი სიტყუტები,

ღარიკა ივანოვნა!

ღარიკ ივ. იქნება, მაგრამ ვთხოვე მაგას თავი დახანებო. დაჭრილობა თუნდა მორჩენილი იყოს კაცში, თუ მოაგონე, მაინც განუახლდება მტკაენეულება. ამასთანავე მე სრულებით ჩემს ხედრს შევეჩვიე; ეცხოვრებ მხოლოდ ერთი განმარტოებულს და განშორებულს ალ გის; და თუ თქუტსას ბე მოსვლას არ მოეგონებინა განელილი, მე სრულებით ფუქრათაც არ მამიედლოდა. მე უმაგისოთ ცა მრცხენიან, ნაცელად იმისა რომ სხტა გეარად შეგუკიოთ, ჩემის შეძლებას კვალად...

გრათუ არა, განხ თქუტს მე ვინა გვონიერთ, ნება მიბოძეთ გკოთხოთ? იქნება თქუტსა გვონიათ არ ვაფასებდნე თქუტსას ჩემდამო მონდობალობას? თქუტსას ბედს იწყევლოთ, მაგრამ არა მგონია მაგ თქუტსის განთლებით, თქუტსის გონიერებით არ მიზადავდეთ აქაც თქუტსას გარემე მყოფთა.

ღარიკ ივ. სრულებით, გრფო, გარწმუნებთ დი ამხედლ არცა თუ ეწუხვარ გამოგონეთ მე ვარ თვის მოყვარე. მე არა მქუტს სურვილი თავი მოეწონო იმ ვაცება, რომ მელნიცა მე თვან არ მომეწონებთან. ამასთანავე ჩტს ლარბები ვართ, სხტუბას მონებას კუტსმე; ყოველა ეს მინხეზები ჩტსას დახლოვებას უშლის - იმ დახლოვებას, რომ მელისა მე უპატრორობას არ მომეყენებდეს, ამისთანა დაახლოვება შეუძლებელია. ამისათვის ვარჩევ განმარტოებით ყოფნა განმარტოებით ცხოვრებას არ შევტრება, — წიგნებს

ეკითხულობ, საქმეებს ეხყებ; ჩემს ბედობაზედ, ქმარი პატროსანი კაცი შემხვდა.

გრაფი. დიახ, ეგ იმ საათშივე შევატყე.

დარია ივ. ჩემ ქმარს, რასაკვირველია გასაოცარი ხასიეთებიცა სჭირს... მე ამას თქუტუნ გაბედვით ამისათვის მოგახსენებთ, რომ თქუტუნ უეჭველია შენიშნაველით — მაგრამ ჩინებული კაცია ისა მე არაოდეს არ ვიჩივლებდი, მე ყოველისფრით კმაყოფილი ვიქნებოდი, თუ რომ. . . .

გრაფი. თუ რომ რა?

დარია ივ. (როგორღაც გაუბედობით,) თუ რომ... ზოგჯერ . . . ზოგი ერთი მოულოდებელი. . . შემთხვევა არ აღვლვებდეს ჩემს მყუდროებით ცხოვრებას.

გრაფი. მე სრულებით არ მესმის დარია ივანოენა რის თქმა გასურთ მაგითი. . . რა შემთხვევა? ჯერ პირველად ლაპარაკობდით მოგონებაზედ...

დარია ივ. (თვალეებში აჩერდება გრაფსა.) გამიგონეთ გრაფო; მე თქვენთან მცბიერება არ შემიძლიან. ამასთანავე მცბიერება არაოდეს არ ვიცი, რომ დამეწყო თქუტუნთან მცბიერება, სასაცილო იქნებოდა, იქნება თქუტუნა გგონიათ არასფერს არას ნიშნავედეს ქალისათვის იმ კაცის ნახუა, რომელთანაც ჰქონია ცნობა სიყმაწვილეში, სხუა ქუტყუანაში, სხუა მდგომარეობაში. როგორც ახლა გხედავთ თქუტუნ... (გრაფი დატარულათ თმებს ისწორებს,) თუტუნთან ლაპარაკი, მოგონება.

გრაფი. (სიტყუბს ართმევს,) თქუენ გგონიათ არას ფერს ნიშნადღს იმ კბცისათჳს, რომელიცა უცხოჲს ხვედრს ქვეყანისაჲენ მიუგღია — არას ფერს ნიშნავს განა, შეხედღს იმ ქალსა, თქუენს შხგავსსა, რომელსაცა არ გამოუტელია სრული. . . სრული სიყმაწვილის მშენიერება, გონიერება, ტრფიალება? —

ღარია იე. (ღიმილით,) და ის კაცი, იმ ქალმა რის ყოფით და ანბით დაათანხმა სადილათ ღარჩენა!

გრაფი. ახ! როგორი ბოროტი ხსოენა გაქესთ! მგგრამ, არა, შითხარით, როგორ ფიქრობო-ეს იმისათჳს არას ნიშნავს?

ღარია იე მე ეგ არა მგონია. ხელად როგორი პირდაპირ მოგახსენებთ. ყოველთჳს თავის სიყმაწვილის მოგონება სასიამოვნოა, უმეტესად მამინ, როდესაც რომ იმათში არა ყოფილა იმ გვარი რამ ბოროტება.

გრაფი. აბა. შითხარით, რას მიუგებს ის ქალი იმ კბცს, თუ რომ ის კაცი იმ ქალს დაარწმუნებს, რომ არაოდღს არ დ-უეიწყება, რომ იმის ნახვამ მეტად შეუტკოღს გული?

ღარია იე. რას მიუგებს?

გრაფი. ღიახ, ღიახ, რას მიუგებს?

ღარია იე. ის ამას მიუგებს, რომ თჳთან გული შემტკიეღაო, თქუენის აღერსითაო. (გაუშერს ხელს,) და შისცემს ხელსა აღრინდღლის მეგობრობის განახლებისათჳს.

გრაფი. (უნდა ხელხედ კოცნა, მგგრამ ღარია იეანოენა ხელს ართმევს,) საყუარელი რამა ხართ; მეტად საყუარელი!

დარია ივ. (წამოდგება მხიარულის სახით,) ახ, როგორი მხიარინ! ისე ეწუხ მეკი, ეა თუ აღარ მოიგონოს გან-
ვლილი ღრო მეთკი, უზღველობაში ჩამომართოს მეთკი.

გრაფი (ჯდება და თვლს ადევნებს,) მითხარით, დარია ივანოენა. . .

დარია ივ. (წყნარა მიუბრუნდება,) რა?

გრაფი. თქვენ ურჩიეთ ალექსი ივანის არ მოსულყო ჩემთან (ზბკვარებით თავს იქნევს,) თქუტთან?(ადგება,) პატროსნე-
ბას გეფიცები, რომ მაგაში არ მოტყუედები.

დარია ივ. ვითომ თუ!

გრბფი. არა, არა, მე მაგ ჰზრით არ გითხარი?

დარია ივ. (უმანყოთ,) ამ ჰზრით არა? მაშ რა ჰზრით?

გრაფი. იმ ჰზრით, რომ ცოდვა არის თქუტს აქ დარ-
ჩეთ. მე მაგას ვერ მოვითმენ. მე ვერ მოვითმენ, რომ მა-
გისთანა ქალი დაიკარგოს ამ მიყრუებულს ალაგს. . . მე
თქუტს — მე თქუტსს ქმარს ალაგს უშოენი პეტერბურღში.

დარია ივ. კარგია თუ ღმერთი გრწამს!

გრბფი. აი, ნახეთ.

დარია ივ. კარგია ერთი.

გრაფი. იქნება თქუტსნა ფიქრობთ დარია ივანოენა, რომ
მე ღამეიწყებოდეთ.

დარია ივ. (იცინის,) მგონია?

გრბფი. არა, მე ეგ არ გამომიხატავს გონებაში. . .

დარია ივ. ოჰ, კარგია!

გრაფი. ალაგს კი, მაინც აღმიტყუამს,
დარია იე. იქნება მართლა? არა ხუმრობ?

გრაფი. არბ, სრულებით არა ვხუმრობ:

დარია იე. უფრო კარგი, ალექსი აენიჩი დიდად მალ-
ლობელს იქნება; (დახუმდება,) მხოლოდ თქუტუნ, ნუ იფიქ-
რებთ თქუტუნი ჭირიმე. . .

გრაფი. რბსა?

დარია იე. არა, არაფერს. ეს აზრი არ მოგვიდოდათ
თქუტუნ თავში და ამისათვის არც ჩემს თავში უნდა მოსულყო-
ყო, მაშ აგრე, ჩუტუნ პეტერბურღში მოგვიხდება ყოფნა? ოჰ,
რა ბედნიერებაა! ალექსი ივანიჩს როგორი გაეხარდება!

გრაფი. იმედია ჩუტუნ ხშირათა ენახავთ ხოლმე, გვანა?
მე უყურებ მაგ თქუტუნს თვალებს, თქუტუნ მკლავებს და ჭე-
შმარიტათ ასე მგონია თექვსმეტის წლისა ხარ მეთქი; თი-
თქოს აღრინდელსავეთ ბაღში ხეივანს ქვეშ დავსვირობთოთ,
თქუტუნი ტურფა ღიმილი სრულებით არ შეცვლილა, თქუტუნ-
ნი სიცილი ისევე ხმოვანია, ისევე სასიამოვნო.

დარია იე. თქუტუნ ეგ რით იცით?

გრაფი. როგორ თუ რით? განა არ გახსოვს?

დარია იე. მე მაშინ არ ვიცინოდი ხოლმე. . . რა სი-
ცილის თავი მქონდა. მე ვიყავ ჩაფიქრებული, ჩემი, მჭკმუ-
ნეარე სახე, განა არ გახსოვთ?

გრაფი. მართალია, მაგრამ მაინც ზოგჯერ. . .

დარია იე. თქუტუნ უფრო არ უნდა დავიწყებოდათ, მე

მახსოვ'. ახ, როგორი ყმაწვილები ვიყავით მაშინ...უმეტე-
სად თქუენ — თქუენ მაშინ ის იყო ახალ გაზდა აფიციარი
მოსულიყავით: გახსოვო, თქუენს ხანში შესულს დედიდას,
კნიაჟნა ლიზას თავსბრუ დაახვეით ბეერის ტრილით და
ტანციობით... (დაჩუმდებბ,) არა, მე მაშინ არ ვიცოდი.

გრაფი. მე? მე, რომელიც...

ღარია იე. ეჰ, კარგია თორემ ვიფიქრებ, ეგ ლაპარაკი
უშეველად კომპლიმენტით მოგზდით მეთქი; ეგ კომპლიმენტი
ძველს მეგობრობაში არ ივარგებს.

გრაფი. მე? კომპლიმენტები თქუენთან!

ღარია იე. სწორეთ, თქუენ არა ჰგონებთ რომ
ძრიელ გამოცვლილხართ მას აქეთ, რაც მინახეიხართ თქვენ?
ეჰ, მოდი სხვა საგანზედ ვილაპარაკოთ. სჯობს მითხრათ,
რას აკეთებთ, როგორა სცხოვრებთ პეტერბურღში? — დიდდა
მსურს ეს შეეიტყო... განა რომ კიდევა სწაელობთ მუზიკის
დაკერას?

გრაფი. ღიან, საქმეების შემდგომს.

ღარია იე, რაო, კიდევ ისეთი ჩინებული ხმა გაქუესთ?

გრაფი. ჩინებული ხმა მე თავის დღეშა არა მქონია,
მაგრამ კიდევკი ვჭღერობ.

ღარია იე. ახ, მე მახსოვს საკვირველი ხმა გქონდათ, მი-
საზიდი... მგონია თქუენ მუზიკაზედაც უფრო დაიმღერო-
დით?

გრაფი. მე, ეხლაც ხან და ხან დავმღერი ხოლმე მღზიკას.

დარია ივ. რომელს ხმაზედ?

გრაფი. იტალიანურზედ. მე სტუმრს არ მივხედე, თქვენც მგონია მიხედვით მღზიკასა გახსოვთ, როგორ საყვარლად მღეროდით, როგორ კარგათ უკრავდით ფორტოპიანოს მგონია, არ დაგიტყევიათ.

დარია ივ. (აჩვენებს ფორტოპიანოსა და ზედ დაწყობილს ნოტებს,) აი ჩემი პასუხი.

გრაფი. ოჰ! (მაუხლოვდება ფორტოპიანოსა.)

დარია ივ. მაგრამ ჩემდა სამწუხაროდ, ფორტოპიანო ძრიელ ცუდია; ეს არის, სწორეთ კი უკრავს. ხრიკო თებენს მაგრამ მწუხარებას შაიც არ მოჰგერის.

გრაფი. [ორსა და სამს რაღაც ხმებს უკრავს,) ხმა აქუს ცუდი. ოჰ, კარგა რამ მამაგონდა! თქვენ ხომ არჩევთ ნოტებსა?

დარია ივ. თუ რომ ძრიელ ძნელი არ არის, ვარჩევ.

გრაფი. ოჰ, არა, ეგ სრულებით ძნელი არ არის, შე აქ დიდი ნივთი არა მაქუს. ჩემის ოპერითგან გახლაეთ დუეტინო ტენორისა და კამპანოსათვის. მე — მგონია შეგიტყვიათ, ეწერ ოპერასა — შესატყვეათ, იცით . . .

დარია ივ. იქნება მართლა?

გრაფი. აი რა, თუ ნებას მიბოძებთ გავგზავნი დუეტინოს მოსატანათა, ან არა და, სჯობს მე თვთან წავიდე. ჩვენ იმას გბევარჩევთ ერთათ — გსურთ?

დარია ივ. აქა გაქუთ?

გრაფი. აქა მკეტს, ჩემს სადგომში, სადაც ჩამოვხდი.

დარია ივ. ან, ღუთის გულისათვის, ჩქარა მოიტანეთ გრაფო. ღმერთო ჩემო, რა მადლობელი ვარ თქუტსნი! თქუტსნი ჭირიმე მომიტანეთ.

გრაფი. (შლიაბას იღებს,) ამ საათში იმედი მკეტს ის უბრალო, მოგეწონებათ.

დარია ივ. უეჭველია მომეწონება.

გრაფი. ოჰ, მომიტყევეთ! მე. — (გადის კარებში,) ჰა! რა სიცილისა გაცხელდა მაშინ.

დარია ივ. თქუტსნ მგონია ახლა ჩემზედ დაიცინებთ... მე შემეძლო მეჩვენებინა ახლბ თქუტსნთვს ერთი რამ,..

გრაფი. რა ანბაეია? რა?

დარია ივ. რომელიცა შეთხზული მკეტს. მინდოდა მე-
თქვა იცნობდით თუ არა?

გრაფი. რაზედ ანბობთ?..

დარია. მე ეიცო რაზედბც. მიბძანდით ჯერ მოიტანეთ თქუტსნი ღუეცინო. და შემდგომში ენახამთ.

გრაფი. მე ახლაცე დაებრუნდები. [ხელით ანიშნებს და პერეფნისაკენ გაეა)

გ ა მ ო ს ე ლ ა 16,

ღარია ივანოვნ მარტო.

ღარია ივ. (ჯერ უკანითგან უყურებს, შემდგომი იტყვის სიამოვნებით,) გაეიმარჯვე! გაეიმარჯვე!.. იქნება მართლა? ესე საჩქაროთ, მოულოდნელად! ჰა? ნიშნავს, სრულებით არ და-
მეიწყებია ქალაქის გამოცდალება, სჩანს კიდევ ვეწონები იმისთანა კაცებს, როგორიც არის გრაფი [ღიმილით,) რო-
გორიც არის გრაფი... საყვარელო გრაფო! მე არ შემეძ-
ლიან დაგიმალო, რომ საქმაოდ სასაცილო ხარ და ძრვიელ
დაბერებულოც, მიბძანდით თქუტუნის თხზულების დუეტინის
მოსატანათა თქუტუნ იქნება დარწმუნებულნი ხართ, რომ
უეჭველად მოეიწონებ (დადგება საჩქის წინ, იხედება და ტა-
ნისამოს ისწორებს,) ჩემო ღარიბო ხოფლის ტანისამოსო,
შალე განგზორდები შენ, მშვიდობით! ტყვილათ კი არა
ეცდილობდი შენს შეგერვას; ოჰ. რა სურვილითა ვთხოვე
შენი მოდა ჩუტუნს გიროდნიჩის. საკმაოთ მემსახურე შენ მე.
არაოდეს არ გადაგადებ, მაგრამ პეტერბურლში კი არაო-
დეს არ იფიქრო ჩაგიცო. [კეკლუცებრ,) მე მგონია ჩემს
ტანს ხავერდი კარგათ მოუხდეს....

გ ა მ ო ს ე ლ ა 17.

ლარია ივ. კარები პერედნიდგან წყნარა გაიღება და მიშა კრძალვით გამოიჩინეს თავსა და იყურება: დასკვერდება ღარიო ივანოვნას და რა ნახავს არხეინ არის ოთახში, ჩუმათ ეძახის „ღარიო ივანოვნა!...“

ღარიო ივ. (საჩქაროთ მიიხედავს,) ოჰ, თქუტუნა ხართ მიშა!! რაო, რა გინდა? მე ახლა არა მცალიან...

მიშა. მე ეიცი, ეიცი...არ შემოვალ; მე მხოლოდ მინდა გაგაფრთხილო, რომ სადაც არის, ალექსი ივანიჩი მოვა.

ღარიო ივ. რატომ ერთათ არ წახვედით სასეირნოთა??

მიშა. ერთათა ესეირნობდით, ღარიო ივანოვნა, მაგრამ იმათ მიბძანეს, სამსახურში უნდა წაეიდეთ, და მეც ვერ დაეიჭირე.

ღარიო ივ. მაშ, ახლა სამსახურში წაეიდა?

მიშა. ისინი, უებრძანდნენ სამსახურში, მაგრამ მოკლეს დროში ისევე გამოვიდნენ.

ღარიო ივ. მენ რა იცი, რომ ისევე გამოვიდა?

მიშა. მე კუნძულითგან მიმალული უყურებდი, (ყურს

უგდებს,) აი, ისინი, მგონია მიბრძანდებიან. (დაიმალება და რამდენისამე მინუტის შემდეგ, ისევე გამოჩნდება,) განა დარია ივანოენა, არ დაგაფიწყდები?

დარია ივ. არა, არა.

მიშა. მესშია, (დაიმალება.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა 18.

დარია ივანოენა, შემდგომს ალექსი ივანიჩი.

დარია ივ. იქნება ალექსანდ ივანიჩმა ეჭვების შემოტანაც იწყო ჩემში? აი კარგს დროსაც, მართლა? (დაჯდება, პერედნის კარებიდან შემოდის ალექსი ივანიჩი, ამღერეულის სახით, დარია ივანოენა აქეთ იქით იყურება,) ოჰ, ეგ შენა ალექსი!

სტუპენდიევი. მე ვარ, მე, ჩემო სულო, მე. განა გრაფი წავიდა?

დარია ივ. მე ასე მეგონა სამსახურში ხარ მეთქი.

სტუპენდიევი. მე ისე მხოლოდ შეეიარე კანცელიარიაში, და უთხარი არ შოეცადნათ ჩემთვის. აბა, როგორ წაესულიყავი დღეს. ამისთანა პატიუცემული დღეს სტუმარი

მკაცს...სად წავიდა?

დარია იე. [დგება.] გამიგონე ალექსი ივანიჩ, გინდა რომ კარგი ალბაგი მიიღო, კარვი ჯამაგირი, პეტრე-ბურღში?

სტუპენდიევი. მე რაღა თქმა უნდა!

დარია იე. გინდა?

სტუპენდიევი. რასაკვირველია... ან რა საკითხაია!

დარია იე. მაშ, თავი დამანებე, გამიშვი მარტო.

სტუპენდიევი. როგორ? როგორ თუ მარტო?

დარია იე. მარტო, გრაფთან. ის სადაც არის მოვა. ის თავის სადგომზედ მივიდა თივისის თხზულების დუეტინოს მოსატანათა.

სტუპენდიევი. თხზულებისა?

დარია იე. დიან, შეთხზული ნოტების მოსატანათა. იმას ერთი რაღაც დუეტი შეუთხზხეს. მე და იმას ერთათ გესურს დასინჯვა კარგია თუ ავი?

სტუპენდიევი. მაშ რიღსათვს გაგიმოთ მარტოკა?.. მეც ყურს დაუგდებ...

დარია იე. ოჰ, ალექსი ივანიჩ! ხომ იცით ყველა მთხზველი მორცხვი არის და მესამე პირი, იმათვს სწორეთ ჭირია.

სტუპენდიევი. მთხზველთათვს არის ჭირი? ჰმ... დიან, მესამე პირი... მაგრამ მე, არ ვიცი ღმერთმანი... როგორ შეიძლება... არა, როგორ იქნება, შოგ შორღეთ

შინადამი . . . იქნება გრაფის ეწყინოს, მე რომ შინ არ
ვიყო.

დარია ივ. არაოდეს, გარწმუნებ, იმან იცის რომ შენ
საქმის პატრონი ხარ, საშახურისა; ამასთანავე რომ მოხვალ
მანც სადილათ, სულ ერთია.

სტუპენდიევი. სადილათ? დიას!

დარია ივ. სამს საათზედ.

სტუპენდიევი. სამ სათზედ? ჰმ! დიას . . . მე სრულებით
შენთან თანახმა ვარ სადილათ. დიას, სამ სათზედ. (ტრია-
ლკებს ალაგობრივ)

დარია ივ. [მცირეს ხანს შემდგომს.] აბა, ოჰ, რა იყო?

სტუპენდიევი. მე არ ვიცი . . . მე, ისე თითქოს რო-
გორღაც თავი მტკიეაო. აი, ეს, მარცხნივ მხარე.

დარია ის. იქნება მართლა? მარცხნივ მხარე?

სტუპენდიევი. ღმერთმან იცის; აი, სრული ეს მხარე;
მე არ ვიცი . . . მე მგონია, სჯობს რომ შინ დავრჩე.

დარია ივ. გამიგონე, ჩემო მეგობარო, შენ ჩემზედ და
გრაფზედ ეჭვს იღებ როგორც ეხედავ ეს ცხადია.

სტუპენდიევი. მე? ვგ საიდან აიღე? ვგ დიდი უგუნურობა
იქნებოდა . . .

დარია ივ. რასაკვირველია, ვგ დიდი უგუნურობა იქნე-
ბოდა, მაგას ეჭვი აღარ უნდა; მაგრამ შენკი ეჭვენულობ.

სტუპენდიევი. მე?

დარია ივ. შენ ეჭვს იღებ იმ კაცზედ, რომელიცა თმებს

იღებავს.

სტუპენდიევი. გრაფი იღებავს თმებსა? რა ექნათ? მე პარკი მახურავს და.

დარია ივ. ეგეც მართალია; და რადგანც შენი გულის სიმშვედე ჩემთვის უფრო ძვირფასია, მაშ ღარჩი შენც ჩუ-
პნთან . . . . მაგრამ, ნუღარ იფიქრებ კი, პეტრებურღზედ.

სტუპენდიევი. რატომო? განა ის ალაგი პეტრებურღ-
შია?.. განა ჩემგან ალაგის მიღება დამოკიდებულია იმაზედ,
რომ თავითგან შოგმორდეთ?

დარია ივ. სწორეთ.

სტუპენდიევი. ჰმ! საკვირველია. მე, რასაკვირველია შენ-
თან თანახმა ვარ; მაგრამ ეს კი მაინც, გასაოცარია, იფიქრე
თუნდა შენ თვთან,

დარია ივ. იქნება.

სტუპენდიევი. ეს როგორი გასაოცარია . . . ეს როგორი
გასაოცარია . . . (გაიეღის და გამოიეღის ოთახში,) ჰმი

დარია ივ. მაინც, გადბკვეთითა სთქვი, გადაწყვიტე, ჩქა-
რა.. სბცაა გრაფი უნდა დაბრუნდეს!

სტუპენდიევს. ეს როგორი გასაოცარია! . . . (დაჩუშდება,)
იცი რა, დაშა, დაერჩები შინა,

დარია ივ. როგორცა ვსურს?

სტუპენდიევი. განა გრაფმა გითხრა რამე შენ იმ ალა-
გზედ?

დარია ივ. მე აღაჩაფრის დამატება არ შემეძლიან იმა-

ზედ, რაც წებან გითხარი. თუნდა ღარჩი შინა, თუნდა წადი. როგორც გინდა.

სტუპენდოევი. კარგი ალაგიც არის?

ღარია იე. კარგი.

სტუპენდოევი. მე სრულებით შენთან თანახმა ვარ, მე... დღეს შინ ვრჩები... მე სწორეთ, სრულებით ვრჩები, დაშა, შინ. (პერედნითგან მოისმის გრაფის ხმა, სიმღერისა,) აი ისიც. (შემდგომს ფიქრისა,) საშ საათზედ? მშვიდობით! (შერბის კაბინეტში.)

გ მ ო ს ე ლ ა 19.

ღარია ივანოენა დბ გრაფა დახეულის ქალღლით.

ღარია იე. ჭლიეს არ მოზმანდით გრაფა.

გრაფი. მე ცოტაოდენად დაეიტვირთე.

ღარია იე. მაჩვენეუ, მაჩვენეთ.. თქუტსნ ვერ შეგიძლიანთ წარმოიდგინოთ როგორის მოუთმენელობით გაველი. [ჯამოართმევს ქალღლდს დბ დამმეულაჲეით სინჯაეს.]

გრაფი. თქუტსნ, თქუტსნი ჳირიმეთ, ნუ მოელით ჩემგან, მართლა ერთს რაღაც გასაკვირველს ქმნილებასა. აი

ველადევ მოგახსენეთ, რომ ისე უბრალო რამ გხლავთ მეთქი, უბრალო.

დარია ივ. (არ აზოარებს ნოტებს თვალებს,) არაოდეს, არაოდეს, ახ, როგორი სასიამოვნო არის ერთის აქტად გან მეორეზედ გარდასვლა!

გრაფი (მშვიდობიანის დაცინებით,) დიახ, სრულებით არ არის გასაკვირველი.

დარია ივ. და ეს... ჩინებულია!

გრაფი. ჰა, ეგ თქუპნ მოგწონთ?

დარია ივ. ძრიელ სასიამოვნო არის? აბა წაეიდეთ. წაეიდეთ, რალაზნდა ვკარგავთ!

(მიდის ფორტობიანოსაკენ, ჯდება და ზღებს ნოტებსა... გრაფი უღვამს სკამს უკან.)

დარია ივ. აბ იმღერე!

გრაფი. (ახეილებს,) ჰმ. ჰმ! მე დღეს როგორღაც ხმა არ მომდევს... მაგრამ მომიტევეთ...

დარია ივ. ეგ უცხო თავის გამართლება... მე საწყალობა რალა უნდა ეთქუო მაგის შემდგომს. მე ვიწყობ [უკრავს. დარია ივანოენა ნოტებს აცქერის,) აი ეს კი ძნელია.

გრაფი. თქუპნთჳს ახა მგონია ძნელი იკოს.

დარია ივ. სიტყუბიცი ძრიელ სასიამოვნოა.

გრაფი. დიახ... მე ეგე ვიბოენე, მგონია. მე არ ვიცინი ხომ გარჩევით არის დაწერლი? (აჩვენებს თითით, უმღერის,) როცა გრაფი გაათბევს, მერე მღერის დარია ივ.)

გრაფი. ბრბეო ბრბეო! როგორ მიხვდით ჩემს ფიქრს —
საკვირველია!

ლარია ივ. ნება მიბოძეთ, განვისიყუებ. (იმეორებს.) (ისინი
მღერიან სენტიმენტალურ ოპერის ხმაზედ. მიგა და შიგ გრაფი
ატანს) ჩინებულია, (გრაფი მღერის ოპერითგან.) ჩინებულია,
ჩინებული....

გრაფი. სწორეთ?

ლარია ივ. საკვირველია. საკვირველია!

გრაფი. მე კიდევ თუ ვერ ვიმღერე, როგორც უნდოდა,
მაგრამ თქვენ როგორი მღეროდით, ოხ, ღმერთო ჩემო!
რბ ხმა გაქვსთ! რა მიხრა-მოხრა! ღმერთო ჩემო! მე თქვენ
მარწმუნებთ აგრე ვერაინ ვერ იმღერებდა....ვერაინ!

ლარია ივ. მატყუებთ.

გრაფი. მე, მე? ეგ ჩემი თვსება არ არის, ღარბ ივა-
ნონებ. მერწმუნეთ დიდი მუზიკანტი ბძანდებით.

ლარია ივ. (თითქოს ისევე ნოტებში ჩაფლული,) რო-
გორ მოგწონს ეს ხმა? როგორ ახალია!

გრაფი. განა?

ლარია ივ. იქნება მართლა ოპერა ესევე კარგია?

გრაფი. თქვენ ხომ კარგათ იცით, ამ გეარ საქმეში
ავტორს ვერ შეუძლიან სჯა; მემგონია ანდარჩენიამაზედ
მდარე არ იყოს.

ლარია ივ. ღმერთო ჩემო! იქნება ამ ოპერიდგან თარს
დაუკრამთ ჩემის გულისათვის?

გრაფი. მე დიდად ბედნიერი ვიქნებოდი აღმესრულებინა თქუნი თხოვნა, დარია ივანოვნა, მაგრამ ჩემდა სამწუხაროდ მე ფორტოფიანოს ვერ უკრამ, არცა რა წამომილია თანა.

დარია ივ. როგორ ვწუხნარ! (დგება) შემდგომისა დრომდინ. მე იმედი მაქუტ განა, გრაფო რომ წასულის წინ დაგვებდავთ კიდევა?

გრაფი მე, უკეთუ ნებას მომცემთ შხათ გახლავარ, თუ-ნდა ყოველ დღე გიახლოთ. რაც რამ შეეხება ჩემსა აღთმულსა, ამზედ უცქველად დარწმუნებული ბძანდებოდეთ.

დარია ივ. (უმანკოთ) რომელი აღთქმული?

გრაფი. მე თქუწს ქმარს პეტერბურღმი უშოენი ალაგს, პატოისანს სიტყუას გაძლეე. თქუწნი აქ დარჩენა არ შეიძლება. ბატონო, რას ბძანებ, აქ რომ დარჩეთ, სხუა რომ არა იყოს რა თვთან ჩუწნთვსაც სირცხვილი არის! თქუწნუნდა ჩუწნის საზგადოების დამშენებელნი ბძანდებოდეთ. და მეცა მსურს . . . მე იმით ვიამპარტაენებ, რომ ვიქნებო პირველი . . . მაგრამ თქუწნ მგონია ჩაფიქრდით . . . რაზედ, თუ ნებას მომცემთ გკითხოთ?

დარია ივ. (თითქოს თავის თვს მღერის.)

გრაფი. ჰა! მე ვიცოდი, რომ ეგ ფრაზა თქუწს გონებში დარჩებოდა . . . ყოველთვს, რასაც კი ეჩავდივარ. . .

დარია ივ. ეს ფრაზა მეტად სასიამოვნოა. მაგრამ, მომიტყვევთ, გრაფო . . . მე ვერ გავიგონე, რა გითხარიტ? რაა

თქვენა მუზიკა რას არ დაეწეებს კაცსა.

გრაფი. მე იმას გეუბნებოდი დარია ივანოენა, რომ ჩუ-
პნ უეჭველად უნდა პეტრებურღში ვადავიდეთ — პირველად,
თქუპნის და თქუპნის ქმარისათვის არ და მე ჩემთვისაც.
მე ვებედავ და მოგახსენებთ ჩემს თავსედა ამისათვის, რომ
ძველი ჩუპნი ერთმანეთთან დამოკიდებულებას შაძლეეს ამაზედ
უფლებასა. მე არაოდეს არ დამეწეებინართ დარია ივანო-
ენა, და ახლა უმეტესად შემეძლიან დავარწმუნოთ, რომ
ჩემი გული დიდად მიზიდულია თქუენგან . . . რომ ეს თქ-
უპნთან შეხვედრა . . . .

დარია ივ. (მჭმუნვარებით.) გრაფო, რისათვის ანბობთ
მაგასა?

გრაფი. რასათვის არ უნდა ვიქნა ის, რასაცა ვჭერნობ?

დარია ივ. ამისათვის, რომ თქუპნ არ უნდა ვაგვეღვიძებინ-
ათ ჩემში. . . .

გრაფი. რა ვამეღვიძებინა . . . რა, რა ვამეღვიძებინა? მით-
ხარით. . . .

გ ა მ ს ე ლ ა 20.

დარია ივანოენა, გრაფი და სტუპენდიევი, გამომჩნდებიან

კაბინეტის კარებში.

დარია ივ. ტყვილი იმეღია.

გრაფი. რისათვის არის ტყვილი იმეღი? და რა იმეღი?

დარია ივ. რისათვის? მე ვეცდები პირდაპირ გითხრათ, ვალერიან ნიკოლაიჩ.

გრაფი. გახსოვთ ჩემი სახელი?

დარია ივ. აი რა, აქ... თქვენ მოაქციეთ ჩემზედ... რაოდენიმე ყურადღება და პეტერბურღში იქნება გეჩვენოთ უკანასკნელბდ და შეინანოთ იმაზედ, რასაცა ფიქრობთ აქა.

გრაფი. ოჰ, რას ანბობთ! თქვენ თქვენი ფასი არ იცით. ვანა თქვენ არ გესმით... შეინანებ რაც რამ იქნება თქვენთვის გაკეთებული, დარია ივანოენა..

დარია ივ. (რა დაინახავს სტუპენდიეს,) ესე იგი ჩემის ქმრისათვის გრაფო?

გრაფი. დიახ, დიახ, თქვენის ქმრისათვის. შეინანებ... არა, თქვენ ჯერ კიდევ არ იცით ნამდვილი ჩემი გრძნობა... მეც აგრეთვე მსურს პირდაპირ გითხრათ, რასაცა ვგრძნობ..

დარია ივ. (ამღერეულობით) გრაფო..

გრაფი. თქვენ არ იცით ნამდვილი ჩემი გრძნობა... არ იცით...

სტუპენდიევი (ჩქარა შემოდის ოთახში, გრაფს მიუახლოვდება, რომელიცა ზურგ შექცევითა დგა და თავს უკრამს,) თქვენო ბრწყინებულება, თქვენო ბრწყინებულება!

გრაფი. თქვენ არ იცით ჩემი გრძნობა დარია ივა-

ნოენა.

სტუპენდიევი. [ყვირის,) თქვენო ბრწყინებულებავ, თქვენო ბრწყინებულებავ...

გრაფი. (სიჩქარით მიუბრუნდება, უყურებს რამდეს ხანს და დამშვიდებით ეუბნება,) აა! ენ თქვენა ხართ ალექსი ივანჩი?...საიდან განჩნდით?

სტუპენდიევი, კაბინეტოვან, კაბინეტოვან თქვენო ბრწყინებულებავ. მე აქ ვიყავი, კაბინეტში თქვენო ბრწყინებულებავ...

გრაფი. მე შგონიან სამსახურში ხართ მეტევი. აქვი მე და თქვენი ცოლი მუზიკის დაკვრით დროს ვატარებდით. უფალო სტუპენდიევი, თქვენ ბედნიერნი ხართ, მე თქვენ ამას ისე პირდაპირ გეუბნებით, ამისათვის რომ მე თქვენს ცოლს ვიცნობ, სიყმაწვილით.

სტუპენდიევი. თქვენ დიდად კეთილნი ბძანდებით თქვენო ბრწყინებულებავ.

გრაფი. დიახ, დიახ, ბედნიერნი ხართ.

ღარია იე. ჩემო მეგობარო, რატომ, აგრე ღვეხარ და მადლობას არ მოახსენებთ გრაფსა.

გრაფი. [სიჩქარით სიტყუას ართმევს,) ბედნიერნი ხართ!... მუზიკა გიყვართ?

სტუპენდიევი. როგორ არა თქვენო ბრწყინებულებავ. მეე..

გრაფი. (ღარიბ იე. მიუბრუნდება,) კარგა რამ მამაგონდა. რალაც გინდობათ გეჩვენებინათ ქემთვს. ღვგავიწდათ?

ღარია ივ. მე?

გრაფი. ღიახ...თქუტუნ...

ღარია ივ. (სიჩქარით, დაბლა,) ახ, ოჰ, მართლა...ახლაკი მამაგონდა; მე თქუტუნთუს მინდოდა...მე მინდოდა თქუტუნთუს მეჩვენებინა ბალი; სადილოზამდინ კიდევ ზეერი ღრო არის.

გრაფი. ჰა! [დაჩუმდება,] ჰა! განა ბალიცა გაქუტსთ თქუტუნა?

ღარია ივ. დიდი არ არის, მაგრამ ყვაეილები საკმაოთ არიან.

გრაფი. ღიახ, ღიახ, მე მახსოვს; თქუტუნ ძრიელ გოყვართ ყვაეილები. მაჩვენეთ, მაჩვენეთ მე თქუტუნი ბალი, თქუტუნი ჭირიმეთ. (მივა ფორტოპიანოსთან შლინაპის ასაღებათ.)

სტუპენდიევი. (მივა ღარია ივანოვნასთან და ჩუმათ,) რა... ეგ რას ნიშნავს.. ჰა?

ღარია ივ. (ჩუმათ) ან სამ საათზედ უნდა მოსვლა ირჩიოთ, ან ულაგო დარჩიმა. (მობრუნდება და ქოლგას იღებს სტოლითგან.)

გრაფი. (დაბრუნდება) მიბოძეთ ხელი. (ჩუმათ.) მე მიგინხედი.

ღარია ივ. [უყურებს იმას როგორღაც დაცინებით.] აგრე აგონიათ?

სტუპენდიევი. (თითქოს იფხიზლებსო) მოითმინეთ, მოითმინეთ. ნება მომეცით მეც თან გამოგყვეთ.

ღარია იე. (მედგება უკან მოიხედავს,) შენც გინდა წამოხვიდე, ჩემო მეგობარო! წამოდი ჩუპნთან, წამოდი, წამოდი. (გაღიან ისა და გრაფი ბაღისაკენ.)

სტუპენდიევი. ოჰ, ღიახ...მეცა...მეც წაველ.

(წამოაელებს შლიაპას ხელს და რამდენსამე ბიჯს გადადგამს.)

ღარია იე. წამოდი, წამოდი... [გაეღენ.]

გ ა მ ო ს ე ლ ა 21.

სტუპენდიევი მარტო.

სტუპენდიევი. (რამდენსამე ბიჯზედ გაიეღის, სჭყლეტავს შლიაპას და აბლებს პოლზედ.) ღიახ! ეშმაკმა წაიღოს იმათათაე, მე ერჩები აქა, ერჩები. არ წაველ. (გაიეღის და გაშოიეღის.) მე გამბედავი კაცი ვარ, მე არ მიყვარს გაუბედაობა. მე მინდა ენახო, მინამ . . . მე ეს სრულებით ბოლომდინ უნდა აეიტანო. მე მინდა ჩემის თეალებით დაერწმუნდე. აი მე რა მინდა . . . ეს, მგონია, თავის ღღეში არ გავგონილა ამისთანა საქმე!. ოჰ, ესთქუათ ის იცნობდა სიყმაწვილით; ოჰ, ესთქუათ ესეც განათლებული ქალია, ძრიეღ, ძრიეღ განათლებული ქალიაო — მზგრამ, არა რა სა-

ჭიროებას მოითხოვს ჩემი გაბრწყინება? ამისათვის თუ, რომ არ გაეზდილენარ კარგათ? პირველი ეს, რომ ჩემი ბრალი არ არის. რაღაცებსაც თუ ბოლამს ალაგზედ პეტერბულში, სიცრულეა. გზნა შეიძლება კაცმა დაიჯეროს? როგორ არა, ახლავე მამცემს გრაფი ალაგს. არა, ან თვთან, რა დიდი ბატონი ბძანდება, თავში საცემი თვთან აქუს, იმისი საქმეები სრულებით წამხდარია. — თუნდა ესთქათ, ჰო, ალაგი მომცა, ახლა რა არისო, რა საჭიროა მრთელი დღე კულისკუდ დეენა?.. ეს ზგონი ურიგოა. ავითქვა, ვგ არის, გათავდა კიდევ, ამზედ შედგა. სამ საათზედ... იმას კი იძახის სამ საათზედო. [საათს უყურებს,] ახლა, სამის ჩეტვერთია! (დგება,) მოდი წავალ მეც ბალში, ჰა? [აქეთ იქით იყურება,) ხედამ, არა ჩინან. (მალლა იღებს ქუდს და ატრიალებს, უნდა დაიხუროს,) წავალ, ღმერმან იცის წავალ. აკი თვთან, თვთან მე მითხრა (დასცინის ცოლსა,) წამოდი ჩემო მეგობარო წამოდი! (დაჩუმდება,) დიან როგორ არა, წახებლგი, დიან, მე შენ კარგათ გიცნობ... არა სად წახებლ, რომ წახვალ... ახლავე. ამ საათში, სწორეთ! ეჰ! (შლიაბას აგდებს პოლზედ.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა 22.

სტუპენდიევი. და მიშა გამოდის პერენითგან.

მიშა. (მიუბრუნდება სტუპენდიეს) რა ანბანია? ალექსი ივანიჩი! როგორღაც, თითქოს მოწყენილი ხართო. [იღებს შლიაპას. ბერტყამს და სტოლზედა ზდებს,] რა ანბანია ეგ თქვენ თავს?

სტუპენდიევი. ჩემო ძმაო დამეხსენი თუ ღმერთი გრწამს დამეხსენი, ნუ მომბეზრე თავი. შენ მაინც აიღე ჩემზედ ხელი. კირია?

მიშა. რას მიბძანებთ ალექსი ივანიჩი ნუ იწებებთ, მაგისტანა სიტყვებით ჩემს მოხსენებასა. არა, მე თქუტუნთვს, რა დამიშაეებია? ან რას გაწუხებთ?

სტუპენდიევი. (დაჩუმდება,) თქუტუნ კი არ მაწუხებთ. (უჩინებებს ბაღისკენა,) აგერ ეინ მაწუხებებს.

მიშა. (უყურებს უმანკის ფუქრით კარებს,) გავბედავ გკითხოთ, ეინ ის?

სტუპენდიევი. ეინ ისაო?

მიშა. დიახ, ეინ? ის?

სტუპენდიევი. თითქო არ იციო. ის ვილაც გრაფიოა. შიშა. როგორ უნდა შეეწუხებინეთ იმას, ან რა სახით? სტუპენდიევი. რა სახით! დილითგან მოყოლებული დარია ივანოენას გვერდითგან არა შორდება, მღერის იმასთან, სეირნობს. რას ფიქრობ შენ. . . ეს. . . ეს სასიამოვნოა? სასიამოვნოა — ჰა? ესე იგი ქმარისათვის?

შიშა. ქმარისათვის. არა ფერი.

სტუპენდიევი. როგორ თუ არა ფერი. განა შენ არ გეხმის, რომ გეუბნებთან: ერთათ სეირნობს, მღერის მეთქი?

შიშა. მარტო ეგ? რას ბძანებ ალექსი ივანიჩი, ეგ რომ ცოდებ არის, რომ აგრე სწუხდებით? ეგ ხომ სულ შენის ბედნიერებისათვის არის გრაფი, დიდი კაცია, ყველგან მიღებული, დარია ივანოენას მცნობი ყოფილბ სიყმაწვილესეე — რატომ არ უნდა ისარკებლოს შემთხვევით? სირცხვილიც კია გონიერს კაცს თვალით დაენახოთ მზგ ფაქრებით. შე ვგრძნობ, რომ ჩემი ეს გამბედაობა, ურიგოა, მაგრამ თქუჲნს სახლთან ისე დაახლოებული გახლავარ, რომ არ შემძლიან დაფარო ჩემი ერთგულება.

სტუპენდიევი. წადი, დაიარგე შენის ერთგულებით! (დაჯდება და ზურგს შეაქცევს.)

შიშა. ალექსი ივანიჩი. . . [დაჩუმდება] ალექსი ივანიჩი!

სტუპენდიევი. (არ იცელის ჯდება.) რაო, რა გინდა?

შიშა. რატომ აგრე დაბძნით? წაეიდეთ სჯობია ეგ სეირნოთ.

სტუპენდიევი. (იმავე სახით) არ მინდა სეირნობა.

მიშა. წაიღეთ, ლშერთმან იცის წაიღეთ.

სტუპენდიევი. (სიჩქარით მობრუნდება და ხელებს იფშენებს.) ერთი ღუთის გულისათვის, მითხარი, შენ რაღაზედ ჩამაციელი? ჰა? წინწიბუსავეთ დილითგან დღეს არა მშორდები? დასწყევლა ღმერთმა? ყარაულია ჩემი.

მიშა. (თავს ჩალუნამს,) სწორეთ, არა გშორდები. სწორეთ ყარაული ვარ.

სტუპენდიევი. (დგება.) მერე, ვინ დაგაყენა ყარაულათ.

მიშა. — თქუპნის ბედნიერებისათვის ალექსი ივანიჩ.

სტუპენდიევი. მითხარი მოწყალეო ხელმწიფეე, ვინ დაგაყენა?

მიშა. (მეკრთომით,) მხოლოდ გამიგონეთ, ღუთის გულისათვის ალექსი ივანიჩ. ორი სიტყუა გამიგონეთ... მე არ შემიძლიან, ისე ვრცლათ ავიხსნათ... მგონია, წვიმა აპირებს მოსვლას... ისინი ახლავე მოვლენ...

სტუპენდიევი. წვიმა აპირებს მოსვლას და შენც სასეოროთ მიწეე ჰა?

მიშა. ჩუპნ შეგვიძლიან ისე, კუჩებში ხომ არა... წავიდეთ... ნუ წუხდებით ალექსი ივანიჩი.. რისა გეშინია? ჩუპნ ხომ აქა ვართი.. ყველა ვერ ვხვევრამთ... ეგ საქმე მგონია, ცხადად დაინახება... თქუპნა, აი, სამ საათზედ დაბრუნდებით.

სტუპენდიევი. არა, შენ რაღა დარდს ეწევი?.. იმან ხომ

არა გითხრა რა?

მიშხ. იმათ ჩემოვს, ისე, საკუთრივ არა უთქუაქმსთ რა.. მხოლოდ ისე.. თქუტსნ ორნივე ჩემი კეთილის მყოფელნი ბრძანდებით. ამასთანავე ღარია ივანოვნა ჩემი ნათესაეია. აბა, როგორ არა გმართებს თქუტსნთხნ ერთგულათ კოფნა. (ართმევს ხელს.)

სტუპენდ. დაერჩები მეთქო გეუბნები. ჩემი ალაგი აქა არის. მე დავარღვეე იმათ განზრახვებს!

მიშხ. რასაკვირველია, სახლის პატრონი ბრძანდებით. რაკი მოგახსენებთ, მე ყველა ვიცი მეთქი...

სტუპენდ. ახლა რაო? — შენა ფიქრობ არ მოგატყუებს. ნუ გეშინიან ძმაო, შენ პატარა ხარ და უგუნური, შენ არ იცნობ ჯერ ქალებს.

მიშხ. საიდან უნდა ვიცნობდე მე იმათ.. მხოლოდ აი...

სტუპ. მე გრაფს მოეასწარი და ჩემის საკუთარის ყურებით ვაფიგონე, როგორც არა შორდებოდა; თქუტსნ, ჩემო ხელმწიფაეო, არ იცით ჩემი გრძნობა; მე ვერ გამოვთქომ... ამისთანა რალაცაეფსაცა და შენკი სასეირნოთ მიწვეე..

მიშხ. (მწუხნარებით.) მგონია, წვამა კიდევ მოღის... ალექსი ივანიჩ! ალექსი ივანიჩ.)

სტუპენდ. აი, რომ ეანბობ, ჩამაციედა მეთქი. (დაჩუმდება,] მართლა, მგონია მოღის წვიმა!

მიშხ. ისინი აქ მოღიან ახლა, ახლა მოღიან ისინი...

(ართმევს ხელს და ეჭიდება.)

სტუპენ. [უძალიანდება,] არა მეთქი, ხელი აიღე. (და-
ჩუმდება,) ჰა, მაგრამ, ჯანი გაეარდეს წივიდეთ!

მიშა. მოითმინეთ, მე შლიაპას, შლიაპას. . . .

(ორივე გარბიან პერედნის კარებისაკენ.)

გ ა მ ო ს ე ლ ა 23.

დარია ივანოვნა და გრაფი გამოდინა

გრაფი. ჩინებულია! ჩინებული!

დარია ივ. სწორეთ?

გრაფი. მეტად სასიამოვნო რამ არის თქუტსნი ბალი
როგორც თვთან აქ. (დაჩუმდება) დარია ივანოვნა უნდა
მოგახსენო...რომ მე ამას არ მოეფიქრებდი. მე სრულებით
განკვირვებაში ვარ, სრულებით განკვირვებში.

დარია ივ. რას არ მოიფიქრებდით გრაფო?

გრაფი. თქუტსნი შეიტყვეთ სადაცა ვთქვა. მაგრამ როდის
მაჩვენებთ იმ წიგნს?

დარია ივ. რათ გინდათ?

გრაფი. როგორ თუ რათ მინდა...მე მინდოდა შემეტყო

ამასავე ცერძნობდი რე სიწყმაწყერდეს ი, რასაცა ახლა
ეგრძნობ, თუ სხვასა?

დარია იე. გრაფო, სჯობია განელილს საქმეს ალარ მე-
ეცხნეთ.

გრაფი. რისათეს მითომე კანა ღარინ ევანოენა არა ხე-
დაეთ, როგორი მოკმედება მოახდინე ღღეს ჩემზედ?

დარია იე. [ამღერეეთ) გრაფო . .

გრაფი. არა, ჯერ მე გამიგონეთ... მე თქტსნ სწორეს გე-
ტყეით.. როდესაც ახლა აქ მოველი მე ასე მეგონა... მომი-
ტევეთ სისწორით თქმბ, ასე მეგონა ჩტმსნ აღრინდელს მე-
გობრობბს განახლებდით . . .

ღარინ იე. (თავს მალლა იღებს,) თქტსნ არ "შე მც-
გრაფი" და იმისათეს. დარხართ მაგ აზრზედ.

დარია იე. (ღიმილით.) მერე, გრაფო, მერე.

გრაფი. მერე ეიფიქრე, ამისთანა ქალთანა მაქტს საქმე,
რომელიცა დააბრკოლებ კაცსა მეთქი.. ახლა უნდა
გაგიტყდეთ ღბ ვითხრა, რომ თავი სრულებით შემერყა მენს
ნახტაზედ.

დარია იე. თქტსნ დამცინით გრაფო . . .

გრაფი. მე, თქტსნ დამცინით?

დარია იე. ღიხბ, თქტსნ? დაესხდეთ გრაფო. ნება მიბო
ძეთ ვითხრათ ორი სიტყუა (სხდებინა.)

გრანფი. (ჯღდება.) თქტსნ კიდევ არ მიჯერებთ?..

ღარინიე. თქტსნა გსურთ, რომ გამიგონოთ უკარ გია

თითქოს ზრ ვიცი, როგორი მოქმედება მაქვს
თქვენზედ. დღეს, ღმერთმა იცას, თქვენ როგორ მოგწონდა-
რთ, ხტულ კი, დამივიწყებთ. (გრაფს უნდა ილაპარაკოს და
ღარი ივანონა აყენებს) აბა ჩემს ალაგს თქვენ იყენებთ...
თქვენ კიდევ ყმაწვილი ხართ, გაბრწყინებული, სცხოვრებთ
დიდს ხალხში; ჩვენთან იშვიათი სტუმარი ხართ...

გრაფი. მაგრამ...

ღარია ივ. [აყენებს იმას] ცოტათი შენიშნეთ. თქვენ ხომ
იცით ჩქენი ცხოვრება განსხვავებულია... როგორ მარწმუნებთ
თქვენს... თქვენს მეგობრობაზედ?.. მაგრამ მე, გრაფო... მე,
რომელსაცა ხვედრათ მრავებია განვატარო ჩემი სიცოცხ-
ლე განშორებით, მიყრუებულს ალაგს მე უნდა ძვირფასათ
მიმაჩნდეს ჩემის გულის მყუდროებით ყოფნა, თუ რა მსურს
თავის დროზედ...

გრაფი. (სიტყუას ართმევს.) გული! გული! გული! განა
მე არა მაქვს გული? რით იცით რომ ჩემი გულიც... ეს
გულიც... არ გამოილაპარაკებს მეგობრობაზედ? თქვენ ანბო-
ბთ განშორებას! რათ გინდათ განშორებითი ცხოვრება?

ღარიბ ივ. მე ცუდათ გამოვთქვი გრაფო; მე მარ-
ტოთ არა ვარ — მე არა მაქვს უფლება განდგილებაზედ
ვილაპარაკო.

გრაფი. მესმის, მესმის — თქვენი ქმარი... მაგრამ განა...
განა... ეს მხოლოდ ჩქენში... ისე... [ჩუმათ ყოფნა.]
მე მხოლოდ ერთი მაქვს სამწუხაროთ უნდა გაგიტყდე, რომ

ჩემი არა გჯერავეს რა . . . არა ვიცი რათ მიგაჩნივართ ცრუ
კაცად . . . რომ არ მერწმუნებოთ...

დარია ივ. (ღაბღმდება და გვერდებზე შეხედავს) როგორ გერ-
წმუნოთ გრაფო?

გრაფი. (ხელს ართმევს. ივანოვს თითქოს ჯერ სურს
მიცემაო, მაგრამ მერმეთ ართმევს. გრაფი გულმხურვალედ
(კოცნის.) დიახ, მერწმუნეთ, დარია, მერწმუნეთ.. მე თქვენ
არ გატყუებთ-მე ჩემს პარობას აღუასრულებ. თქვენ იცხო-
ვრებთ პეტერბურღში.. თქვენ.. თქვენ ნახეთ. თქვენ განმო-
რებით არ იქნებით.. მე მაგზედ თავდებათ გიდგებით. თქვენ
ანობთ რომ დაგიიწყებ? მე ვწუხვარ, რომ თქვენ არ და-
მიიწყეთ!

დარია ივ. ვალერიან ნიკოლაიჩ!

გრაფი. რაო, თერთან თქვენს ხედავთ თუ არა, რო-
გორი შეტრაცება არის ჩემთვის. მე ხომ შემოძლიან ვიფი-
ქრო, რომ თქვენც სიცრუით მელაპარაკებით.

დარია ივ. ვალერიან ნიკოლაიჩ!

გრაფი. (თან და თან მხნელება და ღებვა,) მაინც რა
საქმე გაქუს, როგორც უნდა აზრი გქონდეთ ჩემზედ. მე
მე უნდა გითხრა, რომ სულით და გულით მონდობილი ვარ,
ერთის სიტყვით მიყვარხარ, ძრიელ, ძრიელ მიყვარხარ და
მზათა ვარ დ ჩოქალმა შემოგფაცოთ.

დარია ივ. დაჩოქებით გრაფო? (ღებვა.)

გრაფი. დიახ, დაჩოქილმა, თუ არ მიიღებთ საშასხარაოთ.

დარიაივ: რათა, რათ მივიღებ სამასხარაოთ, ეს, უნდა დაგიტყდე, სასიამოვნოც უნდა იყვეს. ძრიელ სასიამოვნო ქალისათვის [სიჩქარით, მიუბრუნდება ლუბინსა] დაჩოქით გრაფო, თუ მართალს მეუბნები სიყუარულზედ და თუ არ დამცინით.

გრათი: დიდის კმაყოფილებით დარია ივანოვნა, თუ რომ ამით დარწმუნდებით მაინც.

(გაჭირებით, იჩოქებს ძლიეს,)

დარია ივ. (მიუახლოვდება გრაფსა,) მომიტყევეთ გრაფო, რას ჩადით, გეუბნებოდით, ადექით!

გრაფი: (უნდა ადგეს, მოცადინეობს ადგომას და ვერ მოუხერხებია,) სულ ერთია, დამანებეთ.

დარია ივ. გთხოვ, ადგეთ. (წინა ოთახის კარებიდგან გამოჩნდება სტუპენდიევი, რომელსაცა ძალათ იჭერს შამა,) ადექით. [დარია ივანოვნა ანიშნებს და თვითანიც სიცილს ძელიეს იჭერს.] ადექით...

(გრაფი განკვირვებით უყურებს და შენიშნავს ნიშანს.)

დარია ივ. ადექით, გეუბნებიან.

გრაფი: (არა დგება,) ვის ანიშნებ?

დარია ივ. გრაფო, ღუთის გულისათვის ადექით.

გრაფი: მაშ, მომაწოდეთ მაინც ხელი.

გ ა შ ო ს ც ე ლ ა 24

ისინივე, სტუპენდიევი და შიშა. სტუპენდიევი ამ ლაპარაკის დროს, მოეა გრაფთან. შიშა ღებდა კარებთან. დარია ივანოენა უყურებს გრაფსა და ქმარსა, მაღლა იცინის, და დაეშეება კრესლაზედ. გრაფი აზღერეულობით იყურება გარშემო და დაინახავს სტუპენდიევს, რომელიცა თავს უკრავს. გრაფი შენანებით მიუბრუნდება.

გრაფი. მიშველეთ აედგე, მოწყალეო ხელმწიფეო!.. მე, როგორღაც... აქ დაეჩოქე... აბა, მიმველეთ წამოედგე!

(დარია ივანოენა სიცინს თავს ანებებს.)

სტუპენდიევი. (იღლიებში ხელს ჰქიდებს და ბყენებს,) მესმის თქუტუნო ბრწყინუალებავ... მომიტევეთ, თუ რომ მე... ისე. . . .

გრაფი. (შენანებით,) ძლიან კარგი... მე თქუტუნ არასდერს არასა გკოთხავთ. [მოუახლოედება დარია ივანოენას,] კარგი დარია ივანოენა, ძიიელ კარგი, ძიიელ გმდლობ...

დარია ივ. [ქიილებს სახის ცელილებას,] მე რითა ვბრდამნაშავე ვბლერიან ნიკოლაიხ?

გრაფი. თქვენ სრულებით არა ხართ დამნაშავე, რას ბძანებთ! არ შეიძლება არ გავიცინო იმაზედ, რასაცა სასაცილოსა ვხედავ. მე თქვენ ამაზედ არ გამტყუნებთ მერწმუნეთ. მხოლოდ როგორც ახლა შეენიშნე თქვენ და თქვენს ქმარს მოლაპარაკებული გქონდათ ჩემი ეს გაბრიყვება.

დარია ივ. თქვენ რითა ფეკობთ მბგასა გრაფო?

გრაფი. რითა? ამით, რომ ამ გვარ შემთხვევაში თაეის დღეში არ იცინიან და არცა რას ანიშნებენ.

სტუბენდ. (რომელმაც ყური მოჰკრა.) მომოტევეთ თქვენს ბრწყინებულებავ, ჩვენ არაფერი არა მოგვილაპარაკინა რა, გარწმუნებთ თქვენს, თქვენს ბრწყინებულებავ. [მიშას სერტუჟის კალთხსა ჰსწევს.]

გრაფი. (შეწუხებულის სიცილით დარია ივანოვნას,) ამის შემდგომ, თქვენ ვეღარ იმართლებთ თავსა. [დ ჩუმიდება.] მზგრამ, რაზედ უნდა იმართლოთ თავი. მე ამის ღირსი ვიყავი.

დარია ივ. გრაფო...

გრაფი. ნუ თხოულობთ მოტევებასა, გახივით. (დაჩემდება. თავისათჯ.) როგორი შერცხვენა! ერთი მხოლოდ და ღონისძება დამოჩინია გამავედე როგორმე ამ სულელურს მდგომარეობისაგან (მაღლა დარია ივანოვნას,) დარია ივანოვნა?!

დარია ივ. გრაფო?

გრაფი. (დაჩუმიდება,) თქვენ იქნებ გგონიათ, რომ ჩემს

სიტყუას არ აღეასრულებ, ახლავე წავალ და არა ეთხოუ-
ლობ თქუტუნჯან არას პასუხის გებასა? მე, იქნება უფლება-
ცა მქონდა, მომეთხოვა, ამისათვის, რომ წესიერს კაცთან
ამისთანა ხუმრობა არ გამოდგება; მაგრამ მე მსურს შეიტ-
ყოს, ვისთანაცა გქონდათ საქმე... ამისთანავე მე ყოველთვის
შშენიერი არსების პატივისმცემელი ვარ, თუთქმის მაშინაც
როდესაც იმათგან საკმაოთ მომხედება ზოლმე... მე სადილათ
აქ დაერჩები, თუ რომ სტუპენდარეის ნებაც იქნება, და
გაძლევთ სიტყუას. ჩემი აღთქმული უწყველად აღსრულ-
დება...

დარია იე ვალერიან ნიკოლაიჩ, მე იმედი მაქუტს, არც
თქუტუნ იქნებით მაგ ფაქრით ჩემხედ. თქუტუნ არ იფაქრებთ,
განა, რომ მე არ ვიცი დაფხსება... რომ მე, გული მემტკი-
ვდა თქუტუნის სულგრძელებით... მე თქუტუნ წან დან შავე
ვარ; მაგრამ მე თქუტუნ გამიცნობთ, როგორც ახლა საკმა-
ოდ გაიცანით მე თქუტუნ...

გრაფი. ოჰ! მომიტყევით! რა საქირია ეგენი?.. ეგ მად-
ლობად არა ღირს... მაგრამ ოინების მოხერხება როგორ კარგა-
თა გცოდნიათ!

დარია იე. გრაფო! ხომ იცით, ოინებს მაშინ უფრო
კარგათ ჩაიდენ. როდესაც იცი, გრძობ, რასაც ლაპა-
რაკობ:

გრაფი. ჰა! თქუტუნ კიდევ... არა, ახლა კი მომიტყევით-ორ-
ჯელ ერთმანხედ ველარ გავებში. (სტუპენდარეის მიუბრუნდე-

ბა,) მე თქუტსნთვს ახლა იქნება ძრეელ სსსაყოლო ვიყო, მაგრამ მსურს დაგიმტკიცოთ, რომ მე ვარ თქუტსნი სსსა-რგებლო კაცი...

სტუბენდიევი თქუტსნო ბრწყინტალებავ, მერწჷუნეთ, მე.. (მხარეზედ) აჷ სრულებით არაფერი არ მესმის..

გრაფი. საკმაოა, საკმაო..

დარია იე თქუტსნი ვალერიან ივანიჩ, მოგახსენებთ მადლობას პეტერბურლში.

გრაფი. წიგნსაც მახტუნებთ?

დარია იე. გაჩუტსნებთ? და იქნება პასუხითაც.

გრაფი. მე არაფერში არა ვნანობ....

დარია იე. მე იქნება ეგ ვერა ესტუტა.

(გრ.ფი აღერსით, დარია იე. უღიმებს.)

სტუბენდ. [მხარეზედ, რა საათს უყურებს) მე, მე მოვე-ლი სამის ჩეტვერტში და არა სრულს სამ საათზედ.

მიშა. (გაბედვით მიუახლოვდება დარიან ივანოვნას,) და-რია ივანოვნა, მე რბლას მაშერებით, მგონია სრულებით დამივიწყეთ...მე რამდენსა ეცდილობდი მე!

დარიან იე. (ჩუმათ,) არ დამეიწყებოხარ.. (მზლლა,) გრბ-ვო, ნება მიბოძეთ, წარმოგიდგინოთ ერთი ყმაწვილი კაცი... (მიშა თავს უკრავს,) მე ამაში დიდს მონაწილეობის მიმ-ღები ვარ და თუ რომ...

გრბფი. თქუტსნ მაგამი მონაწილენი ხართ? ეგ საკმაოა.. ყმაწვილო კაცი, მშვიდობიანათ იყავით. თქუტსნ თავის დღე-

ში არ დაგივიწყებთ.

მიშა. [სინხარულით,] თქუნო ბრწყინტალებავ...

გ ა მ ო ს ე ლ ა 25.

ისინივე, აპოლონ და ვასილივეა.

აპოლონ. (შემოდის პერედნითგან,) საჭმელი...

ვასილივენი. (აპოლონს უკან გამოჰყევა,) საჭმელი მზათ
გახლავთ.

სტუპენდიევი. აბა, თქუნო ბრწყინტალებავ, უმორჩი-
ლესათა გთხოვთ.

გრაფი. (დარია ივანოვნას ხელს გაუყრის, სტუპენდიეს,)
ნების მოგვცემთ?

სტუპენდ. როგორც თქუნის ნება გახლავთ. (გრაფი და
დარია ივ. მიუახლოდებიან კარებს,) მაგრამ მე მოველი სა-
მი ჩეტერტმი და არა სამ სათხედ...სულ ერთია; მე სრუ-
ლებით აქ არა მესმისრა. მაგრამ ჩემი ცოლი, საკვირველი
კვიანი ქალია!

მიშა. წაეიდეთ ჩინებულო, კვიანი, ვაცო...
დარია ივ. გრაფო, ახლავე გთხოვ მოტყეებას, როგორი

სოფლიური სალილი გვაქვს.

გრაფი. კარგი, კარგი. მეორეთ ნახვამდინ პეტერბურღში
სოფლელო ქალო, პროვინციალკეა (*).

(დასარული.)

---

[*] ნამდვილში შოგი ერთს აღაგს ფრანცუზული სიტუებე არის
ნახმარი ქართულში არ გვისმარია. —

საქართველოს ისტორიისათვის
მასალები.

(გ. ბროსესი).

1686 წელს, რადგანც იმერეთის მეფე ბაგრატ იყო უშვილო, — (როდესაც იმერეთი აიღო შახ-ნავაზმა, ბაგრატის შვილი მოიტაცა, და ინახავდა ქართლში როგორც თვთან თავის სიცოცხლის დროს, ისე იმის სიკვდილის შემდეგ იმისი შვილი ქართლის მეფე გიორგი, საიდუმლოთ.) იმერლებმა სთხოვეს კახეთის არჩილს, მისულიყო იმერეთში და მიეღო მეფეობა იმერეთსა; ამაზედ თანახმა შეიქმნა და განგებდა იმერეთში იმ დრომდინ, მინამ ოსმალები მოადგებოდნენ იმერეთის სამშლობარს. რა დამარცხა არჩილმა ოსმალები მცირე ჯარით, მოვიდა ოსეთში, როშელიცა მდებარეობდა საქართველოსა და ჩრქქების შუა. რამდენჯერმე მიუგზავნეს იმერლებმა არკიელნი და დარბაისელნი დაბრუნებულყო ასევე იმერეთში და ეძინა დაუარს ეუზნებოდა იმზედ, რადგანც მიეღო ქვეყნადომობა თავის სურვილით რუსეთისა და ახლა ვეღარ წაივლიდა რუსეთის წინააღმდეგად. 'შახ-ნავაზი აგრეთვე თავის მხრივ იბარებდა არჩილს რომ მოულიყო და ემეფა კახეთში. ხოლო სულ

თანმა, ქართლის შველობელის გიორგის თხოვნითა, აიყვანა იმერეთის ტახტზედ საიდუმლოთ შენახული და გარზდილი იმერეთის მეფის შვილი, მაშინ, როდესაც რომ იმერლის მეფე, ალექსანდრემ, თავის სიცოცხლისათვე დროს [1442 წელს] გაუყო რა თავისი სამეფო თვის სამ შვილს, პირველს მისცა იმერეთი, მეორეს კახეთი, ხალხი მესამეს ქართლი.

არჩილს უნდა წასულიყო და ეცოვრნა მოსკოვში, მაგრამ რუსეთის ხელმწიფის ნება იყო დარჩომილიყო საცხოვრებელად ყიზლარში; ამაზედ გაგზავნა არჩილმა რუსეთში მოციქულად ერთი თვის დარბაისელ თავანი, სახელად დამიტრი, და სთხოვდა ნებას მოსკოვში წასვლიას. უკეთუ რუსეთის მეფე ამხედ თანახმა არ შეიქნებოდა, მაშინ ამას ცხადად დაანახებდა საქართველოს, რუსეთის უყურადღებობას.

შინც რუსეთმა არ მისედა იმ არჩილის თხოვნას და გამოგზავნა იქიდან თავადი თეოდორე თეოდორეს ძე ელკონსკი და ეასილი მიხაილოვის ძე იმ ჰრით, რომ ჩაეგონებინათ არჩილისათვის, უკეთესი იქნებოდა იმისათვის ეცხოვრა ყიზლარში, სადაცა გაუკეთებდნენ რიგიანს სასახლეს და სადაცა შეეძლო ეცხოვრა თავისის ცალშვილით უკეთესად.

1683 წელსა, არ დაუცადა არჩილმა დამიტრის დაბრუნებას და გაგზავნა სხვა მოციქულები, რომელთა პირით თხოვდა მიეცა ბძანება, მოსკოვში წასვლისა, ამაზედ პასუხად მოუვიდა, რომ გამოგზავნილები იყვნენ იმასთან ამ საგანზედ ელკონსკი და ეასილი მიხაილოვი; მაგრამ შინც კიდევ იმას

ურჩევდნენ, რომ დარჩომილიყო ყიზლარში საცხოვრებლად, და თავის დროზედ კი, ნებას მისცემნენ მოსკოვში წასვლისას, ხოლო რაც შეეხებოდა არჩილის შეილებს, ბატონისშეკლთ ალექსანდრეს და მათეს, ისინივე უნდა გაგზავნილიყვნენ მოსკოვში და ამასთანავე ბძანება იყო, არჩილის ჯამაგარისათვის მოემატებინათ კიდევ წელიწადში, ოცდაათი თუმანი, — სრულებით, აღრინდელილის ჯამაგირით უნდა მიეღო ას ოთხმოცი თუმანი.

დიდი ხანი არ გამოსულიყო ამის შემდგომს, რომ ასტრახნითგან, რუსეთის ელჩის ქალაღი მოვიდა მოსკოვში და თბნ წარმოადგინეს წიგნი, საიდუმლოთ მიწერილი არჩილთან, მთის ხალხის გამგებელას ეამეარინისაგან, რომელიცა სწერდა, თავი დაენებებინა არჩილს რუსეთისათვის, მიმხრობიყო იმას და დაეფუძნებინათ ოსეთში ერთი სამეფო. ეს წიგნი ჩაეარდნოდა ხელში ერთს რუსეთის ერთგულს დარბაისელს ოსსა.

შემოდგომას [13 აგვისტოს) მოვიდნენ მოსკოვში, იმერეთის მეფის არჩილის შეილები ალექსანდრე და მათე. ამით მიართვეს რუსეთის მბძანებელს, არჩილისგან გზმოგზავნილი სათხოვარი, რომელშიაც იწერებოდა: იმერეთში ვაგვზახენა არჩილს, ერთი, აღრევე თან მოყოლილი იმერეთითგან, ღრმად მოხუცებული არხიმანდრიტი, ორის ძვირფასის თელეებით მოჭედილის ხატებითა, — და როდესაც თურმე მოჰქონდა, გზახედ მთის ხალხის მბძანებელს დაეჭირა, ხატებიც

წერთა და თითონ ის ახიმიანდარიტიც ტყვეთ წაყუ-
ენინებინა. იმ ხატებთან ყოფილიყო აგრეთვე წმინდბ
ნაწილები, მდიდრად მოკზმული სახარება და ძვირუასი
შესამოსი

1685 წელს, ამ შემთხვევების შემდგომს, ნება მოუ-
ვიდა არჩილ მეფეს, წასულიყო მოსკოვში, გზაზედ მისცეს
მოთანამდებო პირები, თავადი ანდრია ივანეს-ძე ეალიცინი
და ახნაური სტეფანე ლაფიკოვი. მეფე არჩილ და მეუღლე
იმისი მივიდნენ მოსკოვში და შეიქნენ ღირსნი სასახლეში წა-
დგენისა,

1687 წელსა (10) დეკემბერს მოვიდა მოსკოვში, ტფილისითგან,
მეფის გიორგისაჲს ლაერენტა [ეს იყო ძმა არჩილისა] მო-
ციქულად, ამაჲს მოიტანა ამბავი, რომ სპარსეთის შახის
ძალბატანებით გიორგიმ მიიღო მუსულმანების სარწმუნ-
ოება, და ამის გამო, მახმაც ნება მისცა ტფილიში მისელისა
და ხანობაც მიანჭა ტფილისში. ამასთანავე ამასაც დაუმა-
ტებდა არჩილი, თუმცა გიორგი მკვე გათათრდა, მაგრამ
მაინც სარწმუნოება ქრისტიანობრივი არ დაუტყვევია: ამე-
ნებს ეკლესიებს, შედის ეკლესიაში, იცეავს საქართველოს
და სზოგადოდ ქრისტიანებს იცეავს მაჰმადიანთაგან.
ლაერენტი ამაშიც გამოტყდა, რომ გიორგი შექნი-
ლიყო შახის სრულ ქეშეკრდომად, - სპარსეთითგან გამოე-
გზაენა შახს ჯარი, მტყარის პირზედ, ზოგი ერთი საქარ-
თელოს ქალქების დასაშედიდებელად, რადგანც იყვნენ წინა-

აღმდგენი.

გიორგი სწერდა რუსეთს, რომ არჩილმა დაავდო თავისი სამეფო, აოხრებული მტერთაგან, და რა ნახა მტერმა არჩილის მოსკოვში წასვლა, უფრო მეტად ააოხრეს, ამისათვის ითხოვდა გიორგი მეფე, ეკითხნათ ამის ძმის არჩილისათვის, რადგანც უფრო იცოდა გარემოება თავისის სამეფოსი, რა ღონის-ძიება მიეღო, რომ მოეყენა წესში ის აოხრებული და ატილებული სამეფო. ამასთანავე, ქართლის მეფე ამტკიცებდა, რომ ერთი ღონის-ძიებალ იყო დარჩომილი ამის შესრულებისათვის: არჩილ მეფე დაბრუნებულიყო მოსკოვითგან საქართველოში, სადაცა ერთად შეეძლოთ ემოქმედნათ და მამინ იქნებოდა კიდენ, რომ სრულებით საქართველო მოეყენათ რუსეთის ქვეშევრდომობაში.

სიტყვიერი თხოვნა არჩილისა, რუსეთის ხელმწიფესთან მდგომარეობდა მასში, რომ მიეცა შემწეობა რუსეთს, ემეფნა იმის ძმას გიორგის საქართველოში, მყუდროებით და მოსვენებოთ; და თუ რუსეთი არ მისცემდა გიორგის შემწეობას, მამინ მრთელი საქართველო შესაძლებელი იყო გამაჰმადიანებულიყო. თუმცა იმერეთიც სულთანის და შახის ქვეშევრდომოთ არ იყო, მაგრამ აძლევდა კი მცარე ხარკსა, ხუთის წლის განმავლობაში; სულთანმა კიდევ აიღო ერთი საშნლბარხედ მდებარე ქალაქთაგანი; უკეთუ ინებებდა რუსეთის ხელმწიფე, და გაჰოუშეებდნ იმერეთში ათასის კაცით

მაინცარი, მეფე არჩილ აგრეთვე სთხოვდა რუსეთს, საქართველოს და რუსეთის სამძღვარზედ, დაფუძნებულიყო რამდენიმე ქალაქი, სადაცა დაესახლებინათ ყაზახები, რომლით უფრო საიმედო იყო ოსმალოების მოგერება.

1688 წელსა, რუსეთმა რა მაილო კიდე ზოგი ერთი ცნობა არჩილისგან, გამოუცხადეს მას, რომ რადგანც მაშინ რუსეთსა ჰქონდა ომი ოსმალთან და ყირიმის ხანთან, ამისათვის ჯერ იმისათვის ძნელი იყო მიეცა იმერეთში წამოსაყენად ჯარი, და როდესაც ეს ომი გათავდებოდა, მაშინ იმერეთს არ დაეიწყებდა რუსეთი; და უკეთუ მეფე არჩილს სურდა თავის ქვეყანაში წამოსვლბ, თავისი ნება იყო, ამას არაეინ უშლიდა.

არჩილ ამაზედ შეიქნა უკმაყოფილო, და ეტყოდა, რომ უკეთუ ჯარს მისცემდა რუსეთი იმერეთში წამოსაყენად, ეს იქნებოდა უკეთესი შემთხვევა, რადგანც რუსეთსაცა ჰქონდა ომი ოსმალთან; და გიორგი მეფეც რომ მოსულყო საქართველოში, არჩილი ამას იტყოდა. ამას გარდა ითხოვდა, ერთი პოლკი მაინც მოეცა რუსეთს და გზაზედ წამოსვლის დროს რამდენიმე კაცი, რომ უშიშრად წამოსულიყო.

ამ თხოვნაზედ რუსეთი თანახმა შეიქნა, იმ პირობით, რომ მოსულიყო არჩილ იმერეთში, გარდა ამისა, გზის სახარჯოც მიეცა ხუთასი თუმანი; მაგრამ უფროსი მეილი არჩილისა ალექსანდრე უნდა დარჩომილიყო მოსკოვში. ამაზედაცა სთხო-

ელა არჩიო, რომ უფროსი შვილი დაენებებინათ წამოიყუ-
ენა იმერეთში; არც ამხელ უთხრა რუსეთმა უარი, — არ-
ჩილმა წამოიყენა თან, თავისი ორივე შვილი: ალექსანდრე
და მათე, ხოლო მეუღლე, დედოფალი ეკატერინე, დარჩა
მოსკოვში. არჩილის შვილებს მიეცათ გზის ხარჯი ექვსას
ოცამოცდა ათი თუმანი, ხოლო დედოფალს ეკატერინეს,
მოსკოვში საცხოვრებელად დაუნიმნეს ორასი თუმანი წე-
ლიწადში. —

1689 წელსა, 26 ივლისს, მოვიდა მოსკოვში თუშე-
ბის ქვეყნივან მთხრობელი, გაბრიელ დიაკვანი, გამოგზავ-
ნილი ალექსანდრე და მათე ბატონისშვილებისგან, რომელნიც
უთელიდნენ, როდესაც არჩილ მეფე მოვიდა თუშების ქვე-
ყანაში, მაშინათვე გაგზავნა კაცი, თავის ძმა გიორგი მეფე-
სთან, შეეტყო: შეეძლო არჩილს მისელა იმერეთში, თუ არა?
გიორგი მეფისაგან და იმერლებისაგან, მოუვიდა ცნობა,
რომ იმ დროში გამგებელად მყოფი იმერეთისა, არას გზით არ
შეუშვებდნენ, მხოლოდ ის უნდა მისულიყო საშუალებად, სოფელს
ცედისში, სადაცა დახედებოდნენ მრავალნი მომხრენი და თითონ
გიორგი მეფეც ჯარით არჩილ წავიდა თვით შვირე კაცებით
სოფელს ცედისში; იმერეთითგან სამი დღის სხვალზედ
მოგებდნენ იმერეთის დარბაისლები ათასის კაცით და რა-
დესაც შევიდა ცედისში, იქ დახვდა თავისი ძმა გიორგი,
რომელსაც ჰყვანდნენ თან, მრავალნი დიდებულნი და ამას
თანავე ოცი ათასი ჯარის კაცი, იმ აზრით, რომ გამოეძია

იმერეთიდან იმ დროს მფლობელი, და ტახტი მიეცა არჩალ მეფისათვის.

1690 წელს, მივიდა არჩილითგან გაგზავნილი იმერელი მაკრი მოსკოვში, სადაც მოახსენა რუსეთის კარს, რომ როდესაც არჩილ მეფე მოვიდოდა იმერეთში, გზაზე, ჩამოხდა ოსეთში, აქ გაუშვა თავისი ორივე შვილები და თვითან გამგზავნა თავის სამეფოსაკენ, მაგრამ როდესაც მიუახლოვდა რაქას, აქ დახედნენ წინააღმდეგნი მეომარნი, თავადი ერისთავი ორი ათასის კაცით და იმერეთის ჯარი შეიღი ათასი მხედარი. აქ შეხვდა არჩილს აგრეთვე იმერეთის მეფეს ალექსანდრეს რომელიცა უფროსობდა თხუთმეტი ათას ოსმალის და იმერლების ჯარსა. გაიმართა ომი: ერისთავმა და ალექსანდრემ დაუწყეს არჩილს ბრძოლა, ხოლო გიორგი დადიანმა სთქუა უარა ომზედ, რადგანც არჩილის ჯარი უფრო მეტი იყო. ამ ბრძოლაში ბევრი კაცი ამოწყდა ორივე მხრივ, შემდგომს არჩილს და იმისი ძმა გიორგი გაყენენ დადიანს და მივიდა რა არჩილ ოღიში, იქ დაჰყო ერთი წელიწადი, მერე წაიდა საზავხულოთ, აბხაზეთში შაჰის ზღვის პირას, რომელიცა იყო იმერეთის მეფეების მფლობელობასა ქვეშე. აბხაზეთი არიან ოცა ათასამდინ მცხოვრებნი და იმყოფებიან ქრისტიანობრივ სარწმუნოებაზედ, თუმცა წირვა ლოცვა კი არ იციან და არცა რა დედლები ყვანან. არჩილ, იმერელი მაკარი იტყოდა აგრეთვე, იმყოფება ახლა ოღიში, მოელის სულთანისგან პასუხსა, რადგან

ნაც კაცი გაუგზავნიათ დადიანს, ერისთავს და აბხაზეთის მხედართ მთებარსა, და სთხოვენ ალექსანდრე მეფის ტახტი-ითგან გადმოგდებას და არჩილ მეფის იმერეთის ტახტზედ აყენასაო.

ოდისში მყოფობის დროს არჩილს მოუყვდა ანბაეი, რომ იმისი მკიდები, ალექსანდრე და მათე წასულიყვნენ ასტრახანში, სადაცა იმყოფებოდნენ მშვიდობიანათ, ამ ანბაემამეტად ასიამოვნა.

არჩილ სწერდა რუსეთის ხელმწიფეს, რომ იმისმა ძმამ გიორგი მეფემ მიიღო წიგნი სპარსეთის შახისაგან, რომელიცა ითხოვდა გაეგზავნა იმასთან თავისი ძმა ლევან და შვილი ბაქარ, რომელთაც მიიღებდა დადის პატივით. — ბატონისშვილმა ნიკოლოზ დაეთის ძემ, ისარგებლა საქართველოს მეფის გიორგის ოდისში მყოფობით, შეკრიბა ჯარი და აღარ შეუშო საქართველოში, უნდოდა თითონ დაეჭირა სამეფო ტახტი არჩილ ურჩევედა გიორგი მეფეს, მიემართა ამ საგანზედ თხოვნით, რუსეთის ხელმწიფისთვის. —

მატყლის სარეცხი ქარხანა ტფილისში

ი. მ. მიზოევსა.

იტყვიან, ამა და ამ ქვეყნის ხალხი მდიდარიაო; იტყვიან დაწინაურებული არისო; განათლებულიო, დიდი ბიჯი გადადგა კაცობრიობაშიო. რა მნიშვნელობა აქვს საყვარელო მკითხველო, ამ სიტყვებს; ან დაწინაურება, განათლება, დიდი ბიჯის გადადგმა, რომელია? შეიძლება მრთელი ხალხი რომელიმე ქვეყნისა განათლებული იყოს, დაწინაურებული ზნეობით ქცევამი, მაგრამ თუ აკლია, შინაგანური დაწინაურება, თუ აკლია სახლის უზრუნველობა, თუ გამოკლებულია ცოლმეილში ბედნიერად ცხოვრებას, რომელიცა დამოკიდებულია შეძლებაზედ, — მაგრამ, ამას რას ვანბობ² დაწინაურება, განათლება, დიდი ბიჯის გადადგმა კაცობრიობაში, განა დამოკიდებული არ არის შეძლებაზედ, ცხოვრების ღონის ძიებაზე? მაშინ მიდის კაცობრაობა წინ, როდესაც ღონის-ძიება აქვს ცხოვრებისა; ქართული, მართლად და ბრძენთაგან ნათქვამი ანდაზა არის: „ჯერ თაო და თაეო, მერე ცოლო და მეილოეო,“ ჯერ კაცს ლუკმა უნდა ჰქონდეს, კუჭი მძღარი, და მერე ისე უნდა ფიქრობდეს სხუა საქმისათვისაც. როდესაც კაცი მძღარია, ის მაშინ ყუათიანათ და გაბედვით მიზღვეს ყოველის-ფერს, ის მაშინ, აღარას

ზოგაეს, წინ ბიჯის გადადგმისათვის, — რა ბლაგი უჭირავს შეუძლებელს, ღონე მოკლებულს კაცს კაცობრიობაში? არაფერი! ის გამოარჩეულია ყოველ ამ სოფლის ბედნიერებას; ის მრთელი დღე ფიქრობს მხოლოდ თავის რჩენისათვის; ის მრთელი ღამე ატარებს ფიქრში, ცხოვრებისათვის; იტანჯება, უფოთავს, ვერ ისვენებს, ტრიალებს და თუ ცოლით და წერილის შეილებით დატვირთულიც არის, მაშინ ვაი იმისი ბრალი! აღუწერელია მაშინ იმისი საცოდავ მდგომარეობაში ყოფნა? მაშინ ის სიცოცხლითვე ანთებულს საკირემბია; — ეინ შეხედავს იმას, ეინ მიაქცევს იმას ყურადღებას, ეინ არის იმისი პატრონი, — იმისი ნუგეში მხოლოდ ერთი ღმერთია, რომლის სახელს გულშემსჭეაღებული, ხშირად ამოუტყეებს ხოლმე პირითგან და ამაში ჰპოვებს რაღასაც სანუგეშებელს; მრთელს კაცობრიობას, რა არ შეუძლიან! განა იმას ის ძალა არა აქვს, რომ ამ გეარი ერთი დო ორი, და ოთხი; არა, ათასი და მეტი შეითვისოს? განა არ შეუძლიან, თბვისი ნაკვეთი გამოიყენოს ამ მდგომარეობითგან? მაგრამ ახლა ეს ვიკითხოთ, კაცობრიობას რომელნი პირნი შეადგენენ? დარიბნი ხალხნი, რომელნიც ჩაფლულნი არიან მწუხარების ღრმა ფიქრებში, ხომ კაცობრიობაში არ ირიცხებიან, თუნდა დაეარქვათ კაცობრიობა, რა გამოუვათ ხელითგან? არაფერი! მაშასადამე, კაცობრიობის შემადგენელნი არიან მდიდარნი, შემძლებელნი; ისინი, რომელნიც არ არიან მოკლებულნი ლუკმის შოვნის ღონის-ძიებას, იმათი ვალია, საწყალი ხალხნიც მოაქციონ თავიანთ კაცობრიობის სიაში; იმათი ვალია, იზრუ-

ნონ, თავიანთ ნაკვეთისათვის? წამალი დაადონ იმ იარას, იმ კრილობას, რომელიცა აქუსთ ერთერთ ტანის ნაწილზედ და რომელსაცა იქნება კიდეცა გრძნობდნენ, მაგრამ ყურს არ ათხოვებენ; აგრე, იტყვიებს, იტყვიებს და შერე თვთანვე დაამდებოა. — დიახ, დაამდება, ჩემო პატროსანო მდიდარო, შეძლების შექონე, ლუკმის ადვილათ მამპოებელო, როდესაც სრულებით მოისპობა ტანჯვა ამქვეყნად ღარიბისა; როდესაც სრულებით მოაკლდება ამ დიდებულს და მშენიერს ბუნებას და დაუტყვევებს მწარე სილატაჟეში ცოლს, წერილ შვილებს, რომელთ ტირილის და გოდების ხმა აღიწევა ცად მიმართი გამლელ გამომლელნი, ერთს შეხედამენ და გაიელიან, თითქოს აქ არაფერი მომხდარაო; თითქოს ამ ღეთისაგან კეთილად დაწესებულს ქვეყანაში, ეს ასე უნდა იყოსო; ზოგი ახლო დამნახველი იტყვის: რა უყოთ, ღეთისაგან ასე არის დაწესებული; კაცო იბადება, უნდა მოკვდესო. ერთი ვკითხოთ იმ კურთხეულს, რომელიც ამასა ფიქრობს, განა ღმერთმა კაცი იმ ზრით დაბადებ, რომ შიმშილით სიკვდილი დაუწესა; თუ კი ამ შემთხვევაში, ღმერთი გამოჰყავს მიზეზათ, კაცის სიღარიბეში სიკვდილისა, რატომ ბმას კი არ მოიგონებს, რომ ჩვენმა მაცხოვარმა ჰქანა; ძის შეეწიეო! აგრე, მოდის, ეკიპაჟით, რომელსაცა გაუდის პრიადი, შიგ დოინჯ შემოყრილი, შლიაპა გვერდზედ, თეთრის ლაიკის ფერჩ ტყებით, წყვილი ჩინებული თეთრის ცხენებათ, მოდის კაცი, მოილაღინებს და ისე უყურებს სხვა კაცებს, თითქოს

ბუზები არიანო; თითქოს ეს საწყლები, იმისი სახისანი არ არიხნ და სხუა რალაც სახე აძვეთო; რომ დაეჯახოს, ერთ ერთს ამისი გაპრიალებული ეტლი და გაქყლიტოს, თითქოს მატლი გაიჭყლიტაო. იმას კი აღარა ფიქრობს, რომ ეს ისეთივე მატლია, როგორც მატლი თვთანა ბძანდება; ეს ისეთი მომაკვდავი ქმნილება არის, რა მომაკვდავიც თითონ! აი, ჩენი ქვეყნის წინ ბიჯის გადადგმა რა მდგომარეობაში არის; აი, რა არის მიზეზი, რომ ჩვენში ვანათლება ისე ჩქარის და ფიცხის სიარულით ვერ მიაღწევს დანიშნულს ალაგს; ამისთანა მდგომარეობაში ხალხს მიედგომივართ და მოეთხოვთ რომ წინ წადიო, იმას კი აღარა ეფიქრობთ, რომ მუხლები არ ემორჩილებიან, ყუთი გამოლევიათ მიმშილათ... ამ ორიოდ რალაცა სიტყვების მწერალს, თავის სიცოცხლის გამოვლაში, არა სჭირებია პირფერობა, — ისე უყურებთ ჩუპნ ძმებს, მდიდარს, თუ ღარიბს; დიდს თუ პატარას, რომ სულ ერთად მიგეაჩნია და ეზუნდაც ეს ზემო ნათქვამი მამყავს, ჩემო მკითხველო, არ იფიქროთ, რომ მიფერებით მოგვდიოდეს? დარწმუნებული უნდა იყო ჩემო კარგო მკითხველო, რომ ცნობითაც არა გვაქვს ცნობა, მაგრამ ამ დროში, როდესაც ჩენი ქვეყნის ზნეობითი მდგომარეობა, ვერა სუფევს თავის დანიშნულს ალაგს, რომ იშვიათი მაგალითი მოხდეს რამ, ეალად გვაწევს გამოვთქვამთ საქვეყნოდ — რამდენი ღარიბი, ლატაკი, და ოხერ ტიალი ახვევია ჩვენ ტფილისის ქალაქს! რამდენნი გამოასალმებინ ამ

წუთი სოფელს, კარ და კარ ტანტალშია ლეკმა ჰურისათვის! რამდენი შექნილა მსხვერპლად უპატიურობისა ცხოვრებისათვის! რამდენი მაგალითები ეიციან, რომ მშობელს დედას, რა დაუტანებია შიმშილს ძალა, თავისი პირმშო, ერთად ერთი უმანკო ქალი, რომლის დეთიურად გათხოვებით, მეექვსე მოვპოვებინა ბედნიერება კარგის ქმარ შეილოვნობით, თავისი ხელით მიუცია იმ საშინელის ბოროტების ბრწყალებისათვის, რომელიცა ინთქობს თვის ღრმა უფსკრულში სხუეუნოდ და ჰყოფს უბედურად! — არა დედანო, არა ჩემო დებო, არა შეილებო, დღეითგან თქვენ გექნებათ სჯარლო, დღეითგან პატიოსანის ოფლით გამოიყვებებიან თქუქნი საყვარელნი წერილ შეილები; დღეიდგან მოისპო დღიური ლუკმისათვის ტანჯვა, — მხოლოდ ლოცეთ ის, ეინც არის მიხეზი, ეინც გამოგიყვანათ შეუბრალებელის და შეუწყნარებლის თქუქნის ბედის-წერიტგან! — ხომ ეერ მიხედი მკითხელო, ეინვლ მოვიყვანე ეს ამდენი ჩემი საუბარი? მამ მე შენ გეტყვი, მხოლოდ კარგათ დააკვირდი სქმეს, მართალს ეანბობ თუ არა? მე ეს მაგიყვანე, მატყლის სარეცხ, იე. მინ. მიზოვეისგან დაფუძნებულს ქარხანაზედ, ტფილისში მტკერის პირას. —

უფ. მიზოვემა გააკეთა ორთაქალის მხრისკენ, მტკერის პირას, ქარხანა მატყლის გასარეცხი; წყლის პირას გამართულია ორთაქალის მაშინა, რომელსაცა ამოაქუს წყალი ზემოთ, სადაცა არის დიდი შენობა; ერის დიდს სახლში აუზებია მომართული, ცალს კუთხეში დგას დიდი ქვეთკირის

ფენი, ამაში გადის, ჯერ წყალი ცხელდება, შემდგომ ჩადის აუზებში, რომელთაც დახვევიან დედაკაცები თავიანთ წერილ შეილებით და რეცხამენ, სხვა მხარეზედ დგას ჩამდენსამე ალაგს დახურული ფიკრებით ჩარღნებში, აქ ჰკიდებენ გასაშრობათ; ზოგნი ყმაწვილები, ზოგნი დიდრონი დედაკაცები, თუ მოხუცი კაცები, ჰფენენ ამ მატყლსა. ბევრნი არიან იმ გვარნი კაცი თუ დედაკაცი, რომ წერილ შეილები ჰყუანან და ესენიც მოუღის იქ ამ სუბუქ სამუშაოზედ, ყმაწვილებს ეძლევათ ღლეში, [თუნდა სამის წლისა იყოს, მიიღებენ) ორი შაურითგან ერთ აბაზამდინ; დიდრონებს ცხრა, ხუთ შაურამდინ; მე გგონია ამათში, ბევრნი იმ გვარნი ერიენენ, რომელთაც თავისის შეილებიც რომ ეიანგარიმოთ, შეიდი, თუ რვა აბაზი აიღონ ღლეში! რა გგონიათ მკითხველო, კეთილი საქმე არის თუ არა? როგორც ყური მოკვარით და შევიტყეთ სარწმუნო კაცისაგან, უ. მიზოვეს ჰქონია აზრად, შეეწიოს რითიმე საწყალს ხალხს, ქერივ ოხერს, ობოლს, ღარიბს; და ეს მოუგონია. დასამტკიცებლად ამის მოვიყვანთ ერთ შემთხვევას: ერთ ღღეს, მიღის ქარხანაზედ, უ. მიზოვეი და ხედავს, რომ თავსმდგომი ერთი ქერივა დედაკაცის ყმაწვილებს ერეკება, და თითონ დედის მიღება კი სურს. აქ ძალიან გაწყრება ქარხანის პატრონი და ეტყვის ამ დეთიურის სიტყვით: შვილო! შენ აძლევ ფულსა, თუ მე? ჩემი ფულისა რა პატრონი ხარ, რომ უმლოი ისარგებლონ ობლებმა? ეს ქარხანა იმისათვის კი არ გაეხსენი

რომ დიდი ზინეთი შეეიზინო, ამისათვის გაეხსენი, რომ საწყალმა ხალხმა ლუკმა იქონიოს. მეორე კადეე სხვა ამ გეარო შემთხვევა; წვიმიან დღეს მოდის ხედავს, რომ ეს ხალხი მუშაობს (უნდა ესთქეთ რომ ეს ხალხი, წერილ ფეხობით ხუთასზედ მეტი უნდა იყენენ და არა ნაკლებნი) ამჟელ გაწყრეს, ხელი ააღებინოს მუშაობითგან და გამოაუცხადოს, რომ წვიმიანი დღე თუნდა იყოს, მინც ყველანი მოვიდნენ, საქმეს ნუ გააკეთებენ და ფასი კი საღამოზედ სრულვით მიიღონ. აბა ჩემო მკითხველო, როგორი განლაეთ? განა რომ კეთილი საქმეა! ჯერ ერთი რომ რამდენი საწყალი ხალხი გამოჰყავს სიღარიბითგან; რამდენს იხსნის ქურდობისგან (რომ საქმეს ვერ იშოვნის ქაცი, მამა რა ქნას) რამდენს ამორებს საძაგელ ქცევას! — ღმერთმა ინებოს, მიბაძონ ამ პატრიცემულის ქარხანის პატრონს, ზოგი ერთმა ჩვენმა მდიდრებმა, და გამოიყვანონ ხალხი შეიწროებულ მდგომარეობითგან. ამ ქამად კი, ეს მაღალკეთილშობილური აზრი ეკუთვნის უფ. მიზოევს, რომელიცა ყოელის დონის-ძიებით ცდილობს გამოიყვანოს ღარიბი ხალხი შეიწროებითგან. — ეს ისეთი სამაგალითო საქმეა, რომ ამ გეარო კეთილი საქმე არ დარჩება უნაყოფოთ.

ი. კ.

ჩვენის აცარ ქექიების

ანუ

ორი ვირის-თაკის მხსაბაეზე.

ჩვენ, სოფელში მცხოვრებნი, შორს და მწყურობულს ალაგს, ძრიელ ყურადღებით ვკითხულობთ ქართულს ენაზედ გამოცემულს რაც უნდა წიგნი იყოს, გინდა ქურნალი, გინდა გაზეთი, თაეის ანგარების მოყვარულს სასოფლო გაზეთის დამატებით. თუ იმ გუბრი ზნეობითი რამ დაწერილია, დიდის აღტაცებით გადავიკითხვამთ ხოლმე ორჯელ, ზოგჯერ სამჯერაც; მაგრამ, ჩვენ ქართველების საუბედუროთ, რომელთაც გეიყარს ლაზღანდარობა და ამ ლაზღანდარობაში უგვანო ღანძღვა, როდესაც შეგვხვდება ზნეობის წინააღმდეგი და ჩირქის მოსაცხოზი საუბარი, მაშინ კი, ისე შეგვაძულებს გაზეთს თუ ქურნალს, რომ მრთელს წელიწადს არამც თუ წაივიოთხაეთ, რომ შემოგვიტანენ ამ ქურნალს თუ გაზეთს, ისე საზიზღრათ მიგვაჩნია, არა თუ ზელს მოკვიდებთ, იმ სათშიეე ეუჩვენებთ ან ეზოს კარებს, ან.....

ასე დავმართა, ჩვენ დროებასაც, როდესაც წაფიქვითხეთ ამ წლის, 31 ნომერი. დალოცვილი ზოგნი ერთნი, იტყვიან, რომ არაინ კითხულობს გაზეთსაო; ეისაც მიზღის გაზეთი, რომ ყურადღებას არ აძლევსო, რომ ფანჯრებს აკრავსო, რომ არ ინახავსო; — ერთი მიბრძანეთ მკითხველო ღეთის გულისათვის, რა შესანახავია რაღაც დაჯღაბნილი თათიებზე? რომელი ყური უნდა იკოს შეზელილი, მოისმინოს ლანძღვა და თრევი ისე უშესაბამო, რომელიც არც სულს ეკრის და არც ხორცსა. ჩვენ უნდა წაგვაკითხოვნი ის, რაც მაუხდებოდეს ჩვენს უიმისოთვე დაცემულს ზნეობას; გაუგონიათ ალია მომკვდარაო, და ის კი არ იციან რომელი ზლია, ან მუსია; — გამოდიან ზოგნი ერთნი თუ არა კვერცხის ბუდიდგან, იმ წამსვე კალამს მიეარდებიან, იმათ ეს კალამი ჰგონიათ უფკველია, ან ბურთი და ან ჩილიკა ჯოხი. — გაგონილი აქვსთ, მწერალი სწერსო; მწერალი ხალხს დაქადაგებსო, მწერალი ბოროტს და კარგს საქვეყნოდ გამოჰფენსო; ამის ნაცკლად, იმით პირითგან გამოდის მხოლოდ ლანძღვა, მრთელი იმათი აგებულება დაფუძნებულია ლანძღვაზედ ეისაც არ ესმის, ტაშს უყრავს; ეისაც ესმის დასცინის; ერთის ტაშის დაკვრა ისე გააგიჟებს, რომ ასის კაცის სიცილი და დაცინება ვერას გააწყობს იმაზედ; ყმაწვილობაც რას მისდევს, — ქებას ერთისას, და არა ასის კაცის დაცინვას. მე დარწმუნებული ვარ მკითხველო, ეინც გონიერი კაცი და ჭკუადამჯდარი წაიკითხავს ჩვენს ნაცარქექიებს ანუ ორი ვირის

თავს, ის ცხადად გაჰკიცხავს და ბევრსაც შეუკუთხებს იმის დამჩხაბავს, ის ცხადად დაინახავს იმის ტუტუტურს გამოხატულს სურათში მტრობას, — მერე როგორ მტრობას? ბოროტულს, დესპოტიზმურს! ის თითონა ლანძლავს თავის თავს; ამას თუთონ ისიცა გრძობს, და თუ ეს ასე არ ყოფილიყოს, მაშინ ის შეუპოვრად და გაბედვით გამოაჩენდა თავის თავს. მართალს კაცს არ ეშინიან! ეშინიან მხოლოდ მხდალს, ცრუს, ვაბეჭლარს, მტაცებელს და მტყუანს; — სიმტყუნე ვთქვი და უნდა ვთქვა, რომ ყოვლის მჭრით სტყუის ნაცარქექიების დამწერი თავის დაჩხაბულში, და თვითან დროების გამომცემიც, რომ ბეჭდავს ამ გეარ უშესაბამო სტატისა —

დროებას ბევრნი არა კითხულობენ, და ამისთვის ვინცა კითხულობს „ცისკარს“ იმათათვის საჭიროდ დაეინახეთ აშოვწეროთ, ამ ყოვლად უშესაბამო ნაჩხაბითგან იმისი სუჟექტი; აი რა ანბავი გასწავთ და რა დაუჩხაბავს ორი ვირის თავის მწერალს. (ჰუმმარიტათ მე მცხენია იმის მაგიერათ, რომ თავის დაჩხაბული, ორ ვირის თავზედ აღუშენებია).

მოკმედნი პირნი არიან: მუშაძე, პოეტი რედაქტორი, გოგიელა მისი მესტამბე, ისიეე მზარეული, თათია მკითხველი ბებერი და ხუთი ნაცარქექია. როგორც იცი მკითხველო, ყველა მასხარობაში და გამოუსადგე ლაზღანდარობაში გაზღილი კაცი მისდევს, ჯანბაზობას და მასხარობას, რომლით ჰგონია გამოიკვებს თავს ქვეყანაში, ისიც ორიოდღე დღეს,

თორემ ბოლოს სიმშლით სიკვდილი უწერია და გახეხილის ზამთარ-ზაფხულს ერთი და იმავე პალტოთი სიარული როგორც ამ ხელობის არტიტსა! ამისათვის ორი ვირის თავის მხსბავეი ბლწერს იმ ოთახს, სადაცა ჯამბაზობის როლსა თამაშობს, ამ სახით „მორთული პატარა ოთახი; ერთ კვლე-ლზედ თარი, ჩანგური, ჭიანჭური, სალამური და სხუა საქ-რაეებია ჩამოკიდებული; მეორეზედ კი უცხო ქვეყნის პოეტი და ქალების ნახატებია; ერთს სტოლზედ ჰყრია: ყანწი, თასი, აზარფემა და სხვა მრავალ გეარი კათხები; მეორეზედ წიგ-ნები, ქაღალდები, საწერ-კალამი და ჯაყვა-დანა (*) პოლ-ზედ ქაღალდების ნაკვეცები ჰყრია.“ ამ ოთახის დაჩაზნით, უსახელო მხსბავემა, დაგვანახვა მდიდრათ მორთული ოთა-ხი, მამასადამე შიგ მდგომასაც უნდა ჰქონდეს, ცოტა რამ შეძლება!...მუხაძესა სძინავს და ძილში ლაპარაკობს, ხან პოეზიანზედ, ხან ხორცზედ, ხან ლობიოზედ და ხან მოიხმობს იმ ბიჭს, რომელიცა არის მზარეულიც, მესტამბეც და აჩივ-ლებს შიმშილზედ, რომ შიმშილით კუჭი ეწვის; პირველში გამოგვიხატავს როგორც შემძლებელს და მეორეში ლატაკს ისეთსა, რომ ლობიოს ოთხთუთს მარცვლებსაც უბრთხი-ლდება—რა ლოლიკა აქვს!—ლოლიკას თავი დაეანებოთ და ეთქვათ ღარიბი არის რედაქტორი, მგვრამ იქამდინ კაცი ზნე-

---

[*] ამ სიტყვიდანა ხჩანს, რომ ამ ორი ვირის თავის მხსბავეი, უნდა იყოს შემოუნი იმეძელი!

ობით როგორ დაეცეს, რომ განკიცხოს ის, რაც წარმოდგება არა კაცის თავის მოქმედებით, — გარეშე შემოხლულულ პირთ მიზნებით. ესთქვათ, უბედურო და არა თუ უბედურო, ყოვლად უბედურო ორი ეიროს თავის მხნაბეო! ის რედაქტორი, რომელიცა გამოსცემს, იმ ქვეყანაში, სადაცა ერთის და ორის მეტი, ანუ სამის მეტი ჟურნალი არ გამოდის, იმ ენაზედ, რომლის ენის ხალხნი თითქმის მილიონ ნახევარი არიან, და ასზედ მეტი ხელის მომწერნი არა ჰყვანან, სტამბაში ერთი კბი მესტამბეცა ჰყბეს და ისიეე მხარეულათ, — ესთქვათ კიდეე; თორემ ამ გვართ თავის სტამბა, არ გაგვიგონიან რომ ეისმეს ჰქონდეს მომართული, მინც ეს სილარიბე რედაქციისა, რა გასაკიცხია? გასაკიცხი კი არა, საქებია, რომ ამ მცირე შეძლებით ასრულებს ის ჟურნალი თანის ებლს და თავის დანიშნულებას; ყველასთან გამოდის პირ ნათლათ მრთელი წლის განმავლობაში და ღირსებაც იმ გვარი აქეს, რომ ასი (ეთქვათ) ხელის მომწერის წყალობით, კითხულობენ ათასნი, ისე გაძუნწებულნი არიან ფასით კითხვებზედ, და შენცა მგონია ორი ეიროს-თავის მხაბეო, ის ჟურნალი, რომელზედაცა გიებასა სწერ, მგონია სასუნებლათაც ვერ გენახბ, რადგანც ფას ვერ გაიშეტებდი, თუ აქა იქ არ გეტანტალა, და თხოვებით არ გესარგებლა. — შენის და შენ მომდევართ მეოხებით გალტაკებულს კაცია თუ სხვა რამ საგანი, რომ დასცინოდე, ამაზედ მეტი ბოროტება იქნება სადმე; მერე, როგორი ბოროტება! ეს ისეთი

ბოროტებაა, რომელიცა დამდაბლებს კაცს, არათუ მარტო კაცობრიობის, თვთან, პირუტყეების წრეწედაც დაბლა დასწევს! ჩემო საყვარელო მეითხველო, როგორა გგონიათ, ამ გვარ რალცაების ჯღაბნას რა უნდა დაეარქეთ? კრიტიკა? სრულებით არა! ეს არის ლანძღვა, თრევა იმ გვარი, რომელსაც გაიგონებს კაცი, ან შუაბზარში, ან მეიდანზედ სადმე, მაგრამ ეს რა ეთქვი! იქაც ძნელად შეიტყობს კაცი და ძვირად შეხედება იმ გვარს ზნეობა წამხდარს, რომელიც დასცინოდეს თავისევე მიზნით გბლარიბებულს ვისმეს.—სიტყვა ეს კი არ არის, საქმე ის არის, თუ უნდა ვისმე კრიტიკის წერა, აიღოს რამ თხზულება, და გაარჩიოს, რაში სცდება მწერალი და რაში მართალია;—თუ მწერლობზედ არ უნდა თხზულების განჩევა, აიღოს ზოგიერთი პირი ნიმუშათ და გამოიტანოს საქვეყნოდ იმისი ბოროტ-მოქმედება.—რომელი ბოროტ-მოქმედება არის სილარიბე რედაქციისა? რა გასაკიცხიბ, ვთქვათ, თორემ როგორც ზემოთცა ვთქვი, ჯერ ეს არ მომხდარა არსად, —რომ რედაქტორს ბევრი ხელის მომწერთ მოკლებულს ჰყვანდეს, მესტამბე და მზარეული ერთი და იგივე? —ქართულათ ნათქვამია, ასეთმა ფურმა დამწიხლოს, რომ ჩემზედ ბევრს იწველიდესო, გგონია არც იმ გაზედთსა ჰყავს ბევრი ხელის მომწერი, რომელს გაზეთშიაც დაბეჭდილია „ორი ეირის თავი“ და ისიც ვინც არიან, ძალდატანებათ და არა თავიანთ. სურვილით ზღილობას რაუყვით, თორემ უფრო ბევრი რამ დაიწერებოდა იმ ეირის

თაის მწერალზედ, რომელსაც სამი იოტის ოდენი სარგებლობა არ მოუტანია იმ ენისათვის, რომელს ენაზედაც დაუწერია თაისა ორი ვირის თაე! მიმართულებისას ხომ ნუ რას ეტყვიოთ, — ღმერთმა შეინახოს; ისე ბარბაცებს, როგორც ბრმა ხარი; მაგრამ ენაკი მდიდარი ენა აქეს, ამაზედ მეტი ენის სიმდიდრე როგორ იქნება, რომ რასაც ვერ მიხედება და ვერ გადმოიღებს თაის ენაზედ, ^{ვიმას,} სხვა ენით, გენიშნებს „მეგრელიაში კარგი კლიმატი არისო“ — ამავებს რომ გამოესდგომოდით, რამდენიც რამ გამოსულა ამ სამს წელიწადში, ერთი იმოდენაც იმაზედ კრიტიკა დაიწერებოდეს, — მაგრამ ეისა აქეს ან ოხერი ხალამი რომ მოაციდინოს, ან ოხერი თაე, რომ აიტყვიოს. — რაც შეეხება ლექსების წერას, რომელსაც შეეხება ორი ვირის თაის მჩხაბაეი, ღმერთმა ინებოს იმაზედ უკეთესი დაწერილიყოს რამ ზოგიერთს გამოცემულს ფურცელში. თუ იმაზედ დაიცინება, რომ სააშიკო რამ დაწერილა, ან სხვაში რომელი დაწერილა იმ გვარი ლექსი, რომელსაც აე-შფოთებინოს კაცის გული და სული. ბევრჯელ წაევიოთ-ხეთ იმ გვარი ლექსი, რომ თითქმის გულიც აგვირია, მაგრამ არაფის კი არა გეითქომს რა გასაკიცხაეი, და არც იმისთანა ეინმე გამოჩენილა, რომ გავრჩივა დაწერილებით. მაგრამ ამას რას ენბობ? ვინ გბარჩედა, როდესაც ყურადღება არა ეინ არ მიაპყრა, ამ გვარა ჩხაბა რომ გეინდოდეს, ყველანი დაეწერთ; ამ გვარი ნაჩხაბი, როგორიც არის ორი ვირის თაე, ყოველს სოფელს უსწავლეულს,

ნაცვალ გამოუვა ხელიდგან. დიდი ხანია მქონდა განზრახვა, მეც დამეწერა ამ განმარტოებულს სოფელში, ერთი იმ გვარი რაჰ, რომელშიაცა გამომხატა, ზოგიერთი ცრუ მქ დაგებლები, მაგრამ რადგანც ეს უფრო გამოვიდოდა გი- ება და არა კრიტიკა, იმისათვის, არა ვთქვი რა; მერე ჩემში უფრო, გამოხატული იყო, ის ბოროტება, რომელიცა სჭირს ზოგი ერთ კაცს და სენივით ედება გარეშე მყოფთ. თუ გნებავთ, მოქმედ პირთ კი მოგახსენებ მკითხველო. აი მოქ- მედნი პირნი:

1, გიგოლიკა მელაძე, ზემოური იმერელი, აკტორი ჯო- ნჯოლიკასი.

2, მელიქ-ბეგი, წიგნების გამომცემი.

3, ვაჩა ბლუკუნაძე. ენა ბორძიკი, ამათი ამხანაგი.

4, ბერიკა ლობემძერალაძე, და სხვანი....

ენახოთ, მკითხველო, ჟამთა ვითარებას უყურებთ, — იქნება თხვის დროზედ კი წაგვკითხოთ ეს კომედია, სადაცხ ნათლად დაინახავთ, ყველა ამ მოქმედ პირთ ხასიეთებს. მე ამაზედ მეტს აქ ველბრას ვიტყვი ამის მეტს, თუ რომ დროებაში ამ გვარი რალაცაები შეგვხდა, და არა თუ გაზეთში, თითონ ცისკარშიაც, მაშინ არა მგონია, ჩვენ მხარეზედ კიდევლა წაიკითხოს. ესეც ხომ სასოფლო გაზეთი არ არის, და გუთნის- დედა რომ ძალათ მოგვჩიჩონ.

კუდაბზიკაძე.

1868 წელს

აგვისტოს 16

სოფელს არა შენას.

«ცისკრის» დაბარება შეიძლება ამ სახით.

ტფილისში, ადგილობრივ გაუგზავნელად 6 მან. დამატებით, 7 მან.

სსუა ქვეყნებში გაუგზავნელად დაუმატებლივ 7 მან. დამატებით, 8 მან.

რედაქცია იმყოფება კუკიას, საკუთარს კერესელიძის სახლებში, ქ. ტფილისში.

ვისაც ყურნალი დაბკლდეს და თავის ღროზედ არ მიერთოს, უმოარჩილესად ითხოვს რედაქცია, მამინე გეცნობოს ამ აღჩესით.

«ცისკრის» რედაქციაში ტფილისს.

Москва, 15. 1868